

IMA AZ ELRABOLT FIÚKÉRT

שיר המעלות ממעמקים קראתֶיךָ יהוה
אֲדֹנָי, שְׁמַעָה בְּקוֹלִי, תִּהְיֶינָה אַזְנוֹתַי, קְשׁוּבוֹת לְקוֹל, תִּתְנוּנֵי
אִם-עֲוֹנוֹת תִּשְׁמַר-יְהוָה, אֲדֹנָי, מִי יַעֲמֵד,
כִּי-עֲמֶךָ הִסְלִיחָה לְמַעַן, תִּזְרָא
קוֹיִתִי יְהוָה, קוֹתָה נַפְשִׁי, וְלִדְבָרוֹ הוֹחֵלְתִי
נַפְשִׁי לְאֲדֹנָי מִשְׁמָרִים לְבָקָר, שְׁמָרִים לְבָקָר
יַחַל יִשְׂרָאֵל, אֶל-יְהוָה, כִּי-עַם-יְהוָה הִתְחַסֵּד;
וְהִרְבֵּה עֲמוֹ פְדוּת
וְהוּא, יַפְדֶּה אֶת-יִשְׂרָאֵל - מִכָּל, עֲוֹנוֹתָיו

130. zsoltár

Sir hámaálot - mimáámákim kerátichá Ádonáj
Ádonáj simá vekoli tihjéná oznéché kásuvot lekol táchánunáj
Im ávonot tismor Jáh - Ádonáj mi jáámod
Ki imchá hászlichá lemáán tiváre
Kiviti Ádonáj - kivitá náfsi velidváro hochálti
Náfsi láÁdonáj misomrim láboker somrim láboker
Jáchel Jiszráél el Ádonáj, ki im Ádonáj hácheszed vehárbe imo
fedut
Vehu jifdeh et Jiszráél mikol ávonotáv.

Zarándoklás éneke. A mélységből szólítlak, Örökkévaló! Örökkévaló, hallgass szavamra, legyenek füleid figyelmesek könyörgésem szavára! - Ha bűnöket őrzöl meg, Jáh, Örökkévaló, ki állhat meg előtted? - Mert nálad a megbocsátás, hogy féljünk téged. - Reménykedtem az Örökkévalóban, reménykedett a lelkem és igéjére várok. - Lelkem az Örökkévalóra várt, jobban, mint az örök a reggelre, mint az örök a reggelre. - Várok Izráél, az Örökkévalóra, mert az Örökkévalónál van a szeretet és bővében van nála a megváltás; Ő meg fogja váltani Izráélt mind a bűnétől!

Ima a szabadulásért:

אֲחִינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל הַנְּתוּנִים בְּצָרָה וּבְשִׁבְיָה, הַעֲוֹמְדִים בֵּין בָּיִם
וּבֵין בִּיבְשָׁה,
וּבְתוֹכָם: יַעֲקֹב נִפְתָּלִי בֶן רַחֵל דְּבוּרָה, גֹּלְעָד מִיכָאֵל בֶּן בַּת
גָּלִים, אֵייל בֶּן אִירִיס תְּשׁוּרָה
הַמְּקוּם יִרְחַם עֲלֵיהֶם וְיִוְצִיאֵם מִצָּרָה לְרוּחָה,
וּמֵאֲפֵלָה לְאוּרָה וּמִשְׁעָבוֹד לְגֹאֲלָה, הַשְׁתָּא בְּעַגְלָא וּבְזִמְנָא קָרִיב,
וּנְאֻמַר אֲמֵן

Áchénú kol bét Jiszráél, hánetunim becará uvesivjá, háomdim
bén bájam, uvéjn bájavásá,
uvetohám: **Jákov Náftáli ben Ráhel Dvorá, Gilád Miháél ben
Bát Gálim, Ejál ben Irisz Tesurá**
hámaákom jeráhém áléhem, vejociém micará lirváhá, uméáfélá
leorá, umisibud ligeulá, hástá báágálá uvizmán káriv venomár
ámen

Testvéreinken, Izráél egész házában, aki bajban és fogságban vannak, tengeren, szárazföldön, és közöttük **Jákov Náftáli ben Ráhel Dvorá, Gilád Miháél ben Bát Gálim, Ejál ben Irisz Tesurá** könyörüljön meg az Örökkévaló és mentse ki őket a szorultságból tágasságba, sötétből világosságra, elnyomatásból megváltásra, most, hamarosan és mielőbb, és erre mondjuk: Ámen!

121. zsoltár

שיר למעלות - אֲשָׁא עֵינַי אֶל-הַהָרִים - מֵאֵין יָבָא עֲזָרִי
עֲזָרִי, מֵעַם יְהוָה - עֲשֵׂה שְׁמִים וְאָרֶץ
אֶל-יִתְּן לְמוֹט רִגְלֶךָ - אֶל-יָנוּם שְׁמֶרְךָ
הֲנֵה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן - שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל
הַיְהוָה שְׁמֶרְךָ - הַיְהוָה צִלְּךָ - עַל יַד מִינְךָ
יוֹמָם, הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יַכְּכָה - וְיָרֵחַ בַּלְיָלָה
יְהוָה, יִשְׁמְרְךָ מִכָּל-רָע - יִשְׁמַר אֶת-נַפְשֶׁךָ
יְהוָה, יִשְׁמַר-צִאתְךָ וּבוֹאֶךָ - מֵעַתָּה וְעַד-עוֹלָם

Eszá énáj el heharim, meájin jávo ezri.
Ezri méim Ádonáj - oszé sámajim váárec.
Ál jiten lamot raglechá - al janum somrécha
Hineh lo janum velo jisán somer Jiszráél!
Ádonáj somrecha - Ádonáj cilecha - ál jád jeminécha.
Jomám hásemes lo jákeká, vejaráéach bálájlá
Ádonáj jismorcha mikol rá, jismor et náfsécha.
Ádonáj jismor cétcha uvoécha, méata vead olám.

Ének a zarándoklásra - A hegyek felé emelem szemeimet: honnan jön segítségem? Segítségem az Örökkévalótól, ki égnek és földnek teremtője. - Ne engedje meginogni lábadat, ne szunnyadjon a te őrződ! - Íme, nem szunnyad és nem alszik Izráél őrzője! - Az Örökkévaló a te őrződ, az Örökkévaló a te árnyékod, jobb kezed mellett. - Nappal nem súlyt téged a nap, sem éjjel a hold. - Az Örökkévaló megőriz téged minden rossztól. Megőrzi a lelkedet. - Az Örökkévaló megőrzi mentedet és jöttödöt. Mostantól mindörökké!

Ávinu málkénu (ima a zsidó újévi liturgiából):

אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ תְּנַנְנוּ וְעַנְנוּ - כִּי אֵין בְּנוּ מַעֲשִׂים - עֲשֵׂה עִמָּנוּ צְדָקָה וְחֶסֶד
וְהוֹשִׁיעֵנוּ.

Ávinu málkénu, chonénu váánénu (2x), ki én bánu máászim!
Ászé imánu, cedáká vácheszed, vehosiénu!

Atyánk, királyunk, kegyelmezz és hallgass meg bennünket, bár nincsenek érdemeink!
Bánj velünk jóakarattal, szeretettel és segíts meg bennünket!

(Bét Sálom)

Zsidók a keresztényekért, keresztények a zsidókért

Meg kell mutatni a világnak, hogy a zsidók és a keresztények együtt megvédik Izraelt, az arab keresztényeket, és támogatják egymást – mondta **Ronald S. Lauder**, a Zsidó Világkongresszus elnöke a Jeruzsálem-nap rendezvényen Budapesten.

Az Izrael Szövetségei Alapítvány és a Hit Gyülekezete által szervezett eseményen Lauder beszédében kiemelte: „a ti harcotok a mi harcunk”, ahogyan a keresztények kiállnak Izrael állam és a zsidó nép mellett, úgy ők is kiállnak mellettük. Sosem lehet eltérni a keresztényeket érő fenyegetéseket, ahogyan az antiszemitizmus sem tolerálható, hiszen e kettő között nincs különbség.

Úgy vélte, a zsidókat a keresztényekkel több dolog köti össze, mint bármely más néppel a földön, hiszen ugyanazt a Bibliát olvassák, és ugyanúgy békében akarnak élni a szomszédaikkal egy ellenséges világban. Most minden eddiginél fontosabb, hogy kiálljanak egymásért, mert egyre erősödik a diszkrimináció és a gyűlölet szerzte a világon.

Ronald S. Lauder a magyarországi holokauszt 70. évfordulójával kapcsolatban elmondta: bár Hitler adta ki a parancsot, a gyilkosságokat magyarok követték el, a nyilasok, ez „az antiszemita banditákból álló szélsőséges csoport”. Magyarországon 800 ezer törvénytisztelő zsidó élt a háború előtt, de közülük 600 ezren meghaltak a koncentrációs táborokban.

Ma is hallani hasonlóan szélsőséges nézeteket Magyarországon. Lauder kijelentette: a Jobbik szélsőséges párt, amely fennhangon uszít romák, zsidók és a közös nyugati értékeink ellen.

A ZSVK elnöke felidézte: a 70 évvel ezelőtti budapesti borzalmak idején voltak fény sugarak is, például Raoul Wallenberg svéd diplomata és

azok az egyszerű, templomba járó emberek, akik kockáztatták saját és családjuk életét a zsidók védelmében. Akkor is létezett jószág és valódi bátorság, és az igazi keresztények ma is különbséget tudnak tenni jó és rossz között.

Beszédében arra is kitért, hogy Isten odaigért Izrael földjét Ábrahám leszármazottainak, és Jeruzsálem a zsidó nép örök fővárosa. „A zsidó nép szíve Jeruzsálemben dobog”, és sosem lehet többé a zsidó népet és városát elszakítani egymástól.

Ronald S. Lauder azt mondta, Izrael az egyik legéletképesebb demokrácia nemcsak a Közel-Keleten – ahol valójában az egyetlen igazi demokrácia –, hanem az egész világon. Izrael minden vallást védelmez, miközben a körülötte lévő országokban üldözik a más vallásúakat.

A Zsidó Világkongresszus vezetője végül megköszönte a jelenlévőknek, hogy támogatják Izraelt, és megígérte, hogy ugyanazzal az elkötelezettséggel harcol a keresztényellenes terror ellen, amellyel az antiszemitizmus ellen is küzd.

Uzi Landau izraeli turisztikai miniszter az eseményen tartott előadásában hangsúlyozta: a magyarok, európaiak és az izraeliek közötti barátság a közösen vallott értékeken, a

Biblia értékein alapul: az emberi jogok tiszteletén, a szabadság, a vallás-szabadság és a szólásszabadság védelmén. Ezek az értékek azonban az Izraelt körülvevő országokban hiányoznak, a Közel-Kelet államai egymás után omlanak össze, kormányok bukhatnak meg és az emberi jogok tisztelete is megszűnik – vélekedett. Hozzátette: az iszlámizmus megerősödése tapasztalható, sok arab országban a rend helyét káosz kezdi átvenni, és terrorista erők özönlik el ezeket az államokat.

Az izraeli politikus szerint ebben a helyzetben a kisebbségek, köztük leginkább a Közel-Keleten élő keresztények szenvednek a legtöbbet. Az egyetlen ország a térségben, ahol a keresztények száma növekedett az elmúlt időben, Izrael, mert ez az ország a demokrácia, a szabadság és az egyenlőség szigete a Közel-Keleten. Mint mondta, Izrael büszke arra, hogy védelmezi a kisebbségek jogait, hogy ebben az országban mindenki szabadon élhet a hite, a lelkiismerete szerint és gyakorolhatja a vallását.

Uzi Landau hangoztatta: a Nyugat számára az egyetlen stabil, kiszámítható partner a térségben Izrael.

A Jeruzsálem-nap egy háromnapos konferencia kiemelt eseménye volt a Hit Parkban, az Izrael Szövetségei Alapítvány első európai csúcstalálkozója. A washingtoni és brüsszeli székhelyű alapítvány a világ több országgyűlésében támogatja Izrael Szövetségei parlamenti csoportokat, amelyek közvetlen kapcsolatban állnak az izraeli knesszettel. Az alapítvány célja a zsidó-keresztény kultúrán alapuló parlamenti kapcsolatok segítése, hangsúlyozva Izrael államának stratégiai, gazdasági, kulturális, tudományos és geopolitikai jelentőségét az európai nemzetek számára. **MTI**

Körzeti kitekintő

Szeged

Az Ünnepi Könyvhét rendezvényeként a Grand Caféban tartottuk **Szántó T. Gábor** Kafka macskái c. kötetének bemutatóját. A Kafka-hagyaték nyomában járó főhős története a város polgárai körében érdeklődést keltett. A szerzővel a hitközség elnöke beszélgetett, majd az esemény dedikációval zárult.

*

A hitközség tovább folytatta nyitott rendezvénysorozatát, amelynek keretében a Közéleti Kávéházban **Tráser László** újságíró vezetésével

„A főváros zsidó oktatásáért”

A Budapesti Zsidó Hitközség ebben a tanévben a kiemelkedő oktató, nevelő munkát végző munkatársak részére „A főváros zsidó oktatásáért” címmel elismerő oklevelet alapított.

Június 25-én első alkalommal került sor szomszédos ünnepi összejövetel keretében az oklevelek átadására. **Tordai Péter** elnök köszöntötte a díjazottakat, s a pénzjutalommal járó oklevelet a következő kollégáknak nyújtotta át:

- **Langfeld Judit** – óvodapedagógus (Benjámin Óvoda),
- **Tax Eszter** – tanító (Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola),
- **Vámos Györgyné** – iskolatitkár (Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola).

A kitüntetetteknek gratulálunk, további szakmai sikereket kívánunk.

Benyik György teológus professzor, római katolikus lelkész és **Lednitzky András** hitközségi elnök beszélgetett rendszerváltás az egyházakban tárgykörben. A nagyszámú hallgatóság mellett több politikus is megjelent. A beszélgető felekhez – akik nyíltan szólnak a gondokról, a téma kényességéről és a valóságról – sok kérdés érkezett előre, de a program közben is. **L. A.**

Tordai: Hogy az álmodom valóra váljék...

Történt, hogy egyik izraeli tartózkodásom során családi indíttatásból elkerültem egy kivételes ifjúsági faluba, Ben-Shemenne, és ott volt szerencsém eltölteni egy sabbatot (ennek az intézménynek a főigazgatója unokatestvérem, Iku Tischler). Az érzéseket, melyek ott áthatottak, nem kívánom és nem is tudom most mélyebben ecsetelni, mindenesetre az, ahogy ötszázadmagammal a szabad ég alatt, meghitt környezetben, gyönyörűen felöltözve fogadtuk a kábálát sabbatot, minden bizonnyal életem egyik legfelemelőbb eseménye volt. Egyébként sok tudós, politikus indult innen életútjára, így közvetve nagy szerepe van Ben-Shemennek abban is, hogy az ország kivívhatta függetlenségét, és 1948-ban megalakultott Izrael büszke állama. Ottani beszélgetéseink kapcsán „meg mertem említeni”, hogy van egy álmodom, mégpedig az, hogy gyermekeink, akik különféle szervezeteken keresztül ki tudnak jutni Izrael földjére, átélhették azt a komplex élményt, hogy ilyen magas minőségi fokot, mély intenzitással tanulva, dolgozva, a hitünk alapjaival áthatva egy olyan,

életre meghatározó oktatásban részesülhettek, mely a világon szó szerint egyedülálló, nincs párja.

Sikerült egy olyan opciót kialakítanom, hogy 10 zsidó gyerek ingyenesen vehessen részt mint hitét Magyarországon megélt fiatal az oktatásban, a munkákban, a kapcsolódó eseményekben és az Izrael szeretetét gyökereiben átadó programban.

Remélem, ifjaink közül minél többen élnek ezzel a ritkán adódó lehetőséggel, és Ben-Shemenneben így széles körű, minőségi oktatást nyerve eldönthetik, hogy életüket Izraelben vagy máshol folytatják. Ha úgy döntenek, hogy Magyarországon, akkor is bizonyossággal állítható, hogy valóban lelkiileg-tudásilag kiművelt, széles látókörű, hasznos tagjai lesznek az itteni zsidó diaszpórának, akár hitéleti pozíciókban, akár a világi vezetésben vagy bárhol máshol.

Tordai Péter
BZSH-elnök
Mazsihisz-alelnök

A tanulási lehetőségekről, a beiratkozás módjáról bővebb információt az Oktatási Osztályon (oktatas@mazsihisz.hu) lehet kapni.

BZSH: Választási közgyűlés

Meghívó a Budapesti Zsidó Hitközség Közgyűlésére, 2014. július 3. (csütörtök) 16.00 órára, a Mazsihisz Síp utcai székházának II. emeleti dísztermébe (Budapest VII. ker., Síp u. 12.).

A Közgyűlés nyitóimával kezdődik.

A Közgyűlés napirendi pontjai a következők:

A Mazsihiszben megüresedett mandátumok kooptálásáról döntés (Előadó: Tordai Péter)

Egyéb ügyek

Ügyvezető igazgató megválasztása

(Előadó: Keszler Gábor)

A Közgyűlés záróimával zárul.

A jelölőbizottság által összeállított jelölti névsor a BZSH ügyvezető igazgatói pozíciójára alfabetikus sorrendben:

Ács Tamás; dr. Grósz Andor; dr. Kunos Péter; Schwezoff Dávid

Meghívó

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének
Közgyűlésére

2014. július 10. (csütörtök) 16 órára

a Budapest VII., Síp u. 12. sz. II. emeleti Dísztermébe

Napi pontok:

Nyitóima

1. Aktuális ügyek

(gazdasági társaság alapítása, legyesbényei zsidótemető kezelési jogának átadása, mosonmagyaróvári ingatlan elidegenítése)

2. Ügyvezető igazgató megválasztása

(előadó: Kiss Henriett)

3. Egyéb ügyek

Záróima

Hittestvéri üdvözléssel:

Heisler András
elnök

MEMEN70

Tisztán
emlékezünk

Támogasson!

Számlaszám:
11707024-20386324

www.memento70.hu

MEGHÍVÓ

A holokauszt 70. évfordulóján
a magyar zsidó mártírok emlékművénél,
a Raoul Wallenberg Emlékparkban
(Budapest VII., Wesselényi utca 5.)

2014. július 6-án, vasárnap, délelőtt 9.30 órakor

megemlékezést

tartunk, melyre Önt és b. családját tisztelettel meghívjuk.

Emlékbeszédet mond:

Zoltai Gusztáv, az Emanuel Alapítvány titkára
dr. Frölich Róbert főrabbi

Közreműködik:
Tóth Emil főkantor
Oláh Gergő
Gerendás Péter

Zoltai Gusztáv,
az Emanuel Alapítvány titkára

Meghívó sírkertavatásra

A budapesti gettó áldozatainak temetőjét 1944/45-ben kényszerűségről a Dohány utcai zsinagóga udvarán alakították ki.

Az eltelt évtizedek során a temető méltatlan, elhanyagolt állapotban volt. A magyarországi holokauszt 70. évfordulójára az Alapítvány a Budapesti Dohány Utcai Zsinagógaért magánadományokból felújította és mártírjaink emlékéhez méltóvá tette a sírkertet.

A felújítás folyamatát ünnepélyes megemlékezéssel kívánjuk befejezni, melyet 2014. július 14-én 17.00 órakor tartunk a temető-kertben.

A megemlékezésen felszólal **Zoltai Gusztáv**, a Dohány utcai

A helyszín 1945 januárjában templomkörzet elnöke, emlékbeszédet mond **Dr. Frölich Róbert** főrabbi. Közreműködik **Fekete László** főkantor és **Székhelyi József** színművész.

Debrecen: Nemzetközi konferencia az évfordulók jegyében

Konferencia: 15, holokauszt: 70

A négy napos esemény közül a csütörtök (erről a napról helyszíni tudósító híján csupán szűkszavú tájékoztatást kapnak olvasóink) több ponton is zajlott. Otthont adott a Debreceni Egyetem, a megújulás szakaszában lévő Bajcsy-Zsilinszky utcai székház, a rekonstrukció alatt álló Pásti utcai ortodox zsinagóga melletti Művészetek Udvara is.

Csütörtökön megnyitók és köszöntők hangzottak el *Somogyi Béla* kulturális alpolgármester, *Tóth Attila*, a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgylésének alelnöke, *Horovitz Tamás*, a DZSH elnöke és *Hódossy-Takács Előd*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem docense részéről.

A konferenciát (mások mellett) jelenlétével megtisztelte:

Heisler András Mazsihisz-elnök, *Szabó György* Mazsók-elnök, *Orosz Lőrinc* katolikus prépost (Szent Anna Székesegyház), *Fekete András*, a Hajdúdorogi Görög Katolikus Egyházmegye parókusa, *Nemes Ákos*, a Debreceni Hit Gyülekezetének elnöke, *Réz-Nagy Zoltán*, a Debreceni Evangélikus Egyház vezető lelkésze, *Pető Albert*, a Baptista Egyház debreceni gyülekezetének lelkésze, *Bartha Elek*, a Debreceni Egyetem Néprajzi Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, *Szőnyi Andrea* a USC Shoah Foundation – Senior International Training Consultant részéről, *Foris Péter* docens, tanszékvezető (DE BTK Klasszika-filológiai és Ökörtörténeti Tanszék), *Czingel Szilvia* néprajzkutató, *Breuer Péter* Közel-Kelet-szakértő. Sor került a Közép- és Kelet-európai Zsidó Hitközségek és Szervezetek Egyesületének tanácskozására, rendelkezésre álltak a Művészetek Udvarának programjai, végül istentisztelet, közös vacsora zárta az első napot.

A Mazsihisz álláspontja

Heisler András, a Mazsihisz elnöke elmondta: Más a politikai környezet, mások a kihívások, mások a hangsúlyok, más a debreceni zsidó közösség vezetősége, és más lett az elnöke is, de a határon túli közösségek éves debreceni találkozási napjának tradíciója folytatódik, ami okos aktivitás debreceni testvéreinktől és bölcs döntés a hitközség elnökétől. A Mazsihisz nevében ehhez szeretnék szívből gratulálni mind *Weisz Péternek*, aki elindította ezt a folyamatot, mind *Horovitz Tamásnak*, aki folytatta és megújította azt. Heisler rámutatott arra is, hogy bár a találkozó kiemelt témája a holokauszt, mégis úgy gondolja, ennek kapcsán is lehet a jelen pozitív aktivitásait, az oktatást, az őszinte szembenézést, a hiteles emlékezést a központba állítani. Az első pozitív üzenet persze magával a találkozó létrejöttével már megvalósult, a második pedig itt kopogtat az ablakon: a holokausztban történtek ellenére, a magyarországi zsidóság kétharmada elpusztításának dacára, ma Közép-Kelet-Európa legnagyobb zsidó közösségét mondhatjuk magunkénak itt, Magyarországon, s a közélet olykor negatív történései ellenére is a magyarországi zsidó közösség él, sokszínű aktivitásával jelen van a hazai és a nemzetközi zsidó eseményeken.

Van-e kiút, ez talán a következő kérdés. Hazudnék, ha azt állitanám – tette hozzá az elnök –, hogy könnyű helyzetben vagyunk. Mégis bizakodom. Bizakodom, mert mára mindenkinek, így talán a hatalomnak is világgosszá vált: a Mazsihisz zsidókérdésekben nem helyettesíthető és nem megkerülhető. Ez független az emlékmű jövőjétől – mindenesetre biztató, hogy Gábrriel még mindig nem talált oda a Szabadság térré, és a sas sem szállt le Reagan elnök szobra mellé. Néhány napja a normandiai partraszállás 70. évfordulójára emlékeztünk, miközben a túloldalról Horthy Miklós vigyorgott ránk! Szürrealis a kép, mert sokszor szürrealis maga a helyzet is.

Bizakodom, vannak pozitív jelek. A történelemkönyvek átdolgozása a zsidó szempontok figyelembevételével megkezdődött. Ma már Izrael nem a

Közel-Kelet egy állama, hanem a Közel-Kelet demokratikus állama, ma már nem két sorban intéződik el 600 000 zsidó meggyilkolása, hanem a korábnál hitelesebb ismertetése található a tankönyvekben. A társsegyszak is változott. Tihanyban, az apátság központban a Nostra Aetate kapcsán zsidó-keresztény párbeszédre folyt a diskurzus, a reformátusoknál pedig egy konferencián az előadó keresztény teológus azt nyilatkozta: szeretlek benneteket, zsidó testvéreim. Persze lehet fanyalogni, hogy ennél markánsabb kiállást szeretnénk, vagy ennél határozottabb állásfoglalásra lenne szükségünk, de ha a korábban lefolytatott hitvitáktól a néhány évtizeddel ezelőtti párbeszédkelet attitűdjén keresztül figyeljük a változást, az mindenki számára szembeszökő.

Az oktatás szerepe

Oktatás, oktatás, oktatás – mondja kedves akcentusával magyarul *Ilan Mor*, Izrael Állam nagykövete. S valóban, nincs ennél fontosabb. Az egyetemek hallgatóinak 35%-os Jobbik-szimpatizáns arányát csak oktatással lehet megváltoztatni. Új tankönyvek, civil aktivitások, az egyházak bevonása, a zsidóság véleményének meghallgatása. Ebben látom a megoldás kulcsát.

Ugyanúgy, ahogy a tankönyvek területén sikerült eredményeket produkálni, tovább kell lépni, és hiteles történelmi szemléletre tanítani a történelemtanárokat, ha kell, a Páva utcában, ha kell, a Jad Vasem Intézetben vagy a Washingtoni Holokauszt Központban – de semmiképpen nem egy, az érintett kisebbség által nem elfogadott közművelődési intézményben.

Mi a normális párbeszédben vagyunk érdekeltek, ezt kérjük mindenkitől, a társsegyszaktól, a civilektől, a kormánytól. Van, akitől már megkaptuk a higgadt dialógus lehetőségét, s bizakodom, lesz még olyan, akitől majd meg fogjuk kapni. A mi közösségünk 3000 éve várja a Messiást. Nekünk van türelmünk és erőnk kivárni a normalitást.

Közöttünk élnek még...

Szabó György, a Magyarországi Zsidó Örökség Közalapítvány (Mazsók) elnöke arról beszélt, hogy meg kell teremteni az egykor Magyarországra oly jellemző együttélést, hogy egy boldog, sötét árnyaktól mentes országban éljünk.

Kijelentette: az események feldolgozása nekünk, magyar zsidóknak így hetven év távlatából még mindig nehéz. Közöttünk élnek még azok a honfitársaink, akik túléltek a holokauszt borzalmaikat, és az emléke a mai napig is kísértik őket, közöttünk vannak még közel nyolcezeren, és aggodalommal tekintenek a környező világra. Közös feladatunk nekünk, magyaroknak, magyar zsidóknak, hogy ezt az aggodalmat eloszlassuk. Eloszlassuk az aggodalmukat a jövő építésével, a fiatalok nevelésével, a zsidó élet felvirágoztatásával, a zsinagógák megtöltésével. Eloszlassuk az aggodalmukat azzal, hogy gyermekeinket büszke, öntudatos magyar zsidókká neveljük.

Horovitz Tamás elnök

A debreceni elnök rámutatott: Idei találkozási napunk a soá 70. évfordulójának szenteltük. Tettük ezt azért, mert mindannyiunknak nagyon fontos a múlttal való szembenézés, s a múlt hiteles megismerése. Debrecenben a háború előtt közel tízenkétezer zsidó élt, harmonikus összhangban a város különböző felekezeteinek tagjaival. Felidézhetjük olyan elődeinket, mint Schlessinger Sámuel főrabbi, aki az első zsidótörvény idején tüntetőleg sétált Baltazár Dezső püspökkel vasárnapi pontként a Nagytemplom előtt.

Az elnök bejelentette: Debrecenben létrehozzuk a Közép- és Kelet-európai Zsidó Oktatási és Kulturális Központot. Az intézmény szakmai programjában kulturális, oktatási, társadalmi célokat megvalósítandó projektek szere-

pelnek a hagyományápolás, az emlékezés és a jövő zsidóságának, valamint a magyarországi fiatal generációnak a képzése céljából. Kettős funkciójából adódóan kimeríthetetlen a lehetőségek tárháza. Kulturális központként helyszínt kínál koncertek, helytörténeti, állandó képzőművészeti, illetve vándorkiállítások megrendezésére. Oktatási intézményként a zsidó hagyományokat, a zsidóság egyetemes, illetve magyarországi történelmét hivatott közvetíteni.

Breuer Péter Közel-Kelet-szakértő egybebe mellett rámutatott: Sokakban felmerült a kérdés, hogy egyáltalán lehet-e új életet kezdeni, vagy mit is lehet mondani az átélte borzalmak után? Erre kerestek választ azok, akik elmentek, azok, akik maradtak, de azok is, akik szemtanúként szerepeltek ebben a tragédiában. Hogyan próbáltuk mindezt áthidalni? Tapintattal – tette hozzá az előadó –, zsidó helyett elkezdtünk „üldözöttet” mondani, finoman, gyengéden, vagy éppen magától értetődő egyszerűséggel. És ők nem tiltakoztak: elfogadták, sőt igényelték, szinte megkövetelték, mintha örök időkre elismernék a 44-ben rájuk kényszerített abszurditást, hogy zsidónak lenni szegényen.

Azt mondhatom – folytatta –, hogy van zsidó tudat, van zsidó identitás, de mindenkinek mást jelent ez. Én ezt tartom a legjobb dolognak, a lényeg az, hogy mindenki tartsa meg a saját zsidóságát.

Pénteken

Délelőtt *Dickmann Sándor* moderátorként köszöntötte a résztvevőket, majd felkérte *Tóth József* zenész-opponenst a Kodály Zoltán nevét viselő debreceni oktatási intézmény értékeinek bemutatására. Az előadó sok egyéb mellett szólt a zsidó vallású géniusok munkásságáról, a zenei nevelésről. Mint mondta: Külön örülök annak, hogy szólhatok önökhöz, hiszen a zenésztársadalom különösen sokat köszönhet a különböző felekezeti és nemzeti zseniális művészeknek. Elég, ha Yehudi Menuhin, Bartók Béla, *Daniel Barenboim* és *Kodály Zoltán* nevét említem, akik vállalatlan történelmi helyzetekben is képesek voltak példát mutatni, és a zene erejével nemzetiségeket összekötő hidat építeni. Debrecen is rendkívül sokat köszönhet zsidó felekezeti polgárainak, hiszen a Zenede 150 évvel ezelőtti alapításakor, valamint a Zenepalota építéskor is jelentős adományokkal támogatták a zenei képzés elindítását.

Szegő Ágnes történész-könyvtáros (Tiszafüredi Menóra Alapítvány), aki 32 éve foglalkozik Heves megye zsidó történelmével, előadásában kitért arra is, hogy a 19. században és a 20. század elején a legtöbb közösség létrehozta zsinagógáját vagy legalább imaházát, Egerben és Gyöngyösön három is épült, a status quo zsinagógákat Baumhorn Lipót tervezte. 1869 után az egeri és a gyöngyösi hitközség a status quo ante formát választotta, mindkét helyen később megalakult a kisebb ortodox hitközség is. A hatvani volt az egyetlen neológ hitközség. A vidéki közösségek megmaradtak ortodoxnak. Mindenütt működtek a szociális, jótékonyossági szervezetek. Mikve, pászkagyár, sakter – a közösségek szükséges kellei mind megvoltak. A történész beszélt a holokauszt megelőző időszakról, valamint a hazatértekről, a túlélőkről.

Kürti Csaba, a JM Point Alapítvány első embere „Mit tehetünk az antiszemitizmus újraéledése ellen” című előadásában egybebe mellett kifejtette: A megelőzésre kell helyezni a nagyobb hangsúlyt, természetesen nem hunyva szemet az antiszemitizmus megnyilvánulások felett. Meglévő téves ismereteket, előítéleteket megváltoztatni sokkal nehezebb, sokkal több erőfeszítést igénylő feladat, mint az immunitást biztosító hiteles információk, alapok letétele. Természetesen ez sem könnyű, mert a tudatlanság fáját nap mint nap locsolják, és ha nem egy

komplex rendszer áll az egész mögött, ahol civil szervezetek, egyházak, állami intézmények közösen, közös célért tevékenykednek, akkor a prevenció is csak ideig-óráig védi meg a társadalom elfogadóan, emberien gondolkodó tagjait. Ez a hármas pillér lehet a garancia arra, hogy hosszú távon eredményeket érthessünk el, és érzékelhető változások legyenek tapasztalhatók a magyar társadalomban.

Roth Tibor, aki 26 éve áll a brassói hitközség élén, átfogó, tematikájában emlékezésre és közösségépítésre irányuló előadásában beszélt arról is, hogy ebben az évben, mint mindenki előtt ismeretes, a magyarországi zsidóság deportálásának hetvenedik évfordulóját szándékozzunk különleges keretek között meggyászolni. Erre messze-menő ígéretek hangzottak el, magam is fűtanúja voltam többek között – nyomatékosította – a budapesti Parlament épületében tartott miniszterelnöki szintű vállalkásoknak. Mint később kiderült, az ígéretekből nem sok valósult meg. Az erdélyi és főleg az észak-erdélyi hitközségek egy része a magyar kormány által hirdetett pályázathoz fűzte finanszírozási reményeit, de ezek az ismert körülmények miatt másként alakultak. Sajnos túl későn tudtuk meg ahhoz, hogy még időben más források után tudjunk nézni. Hogy végül mégis sikerült, és az észak-erdélyiek nagyszabású megemlékezést szerveztek, az a helyi hitközségek, az önkormányzatok vezetőinek, a román kormány pozitív hozzáállásának és a Fedrom pénzügyi támogatásának köszönhető.

A délutáni szekció első szónoka *Zima András* történész (Magyarországi Cionista Szövetség) volt. A „Böjtöltünk és imádkoztunk, túlélési stratégiák a holokausztot közvetlenül követő időszak budapesti zsidó felekezeti lapjaiban 1945–1948-ig” téma során elmondta, az elemzés tárgya, hogy a vizsgált felekezeti sajtótermékek miként illesztették be zsidó vallási rítusokat túlélési, újjászüléti stratégiáikba. Mindezeket túlmenően választ keres arra is, hogy a holokauszt következtében lélekszámukban töredékére szűrodott magyarországi zsidó csoportok egy új, fokozatosan balra tolódó politikai környezetben milyen stratégiákat dolgoztak ki a többségi társadalommal, a kivándorlással, a szentföldi eseményekkel, a neozsionizmussal, vagy a vallás elhagyással kapcsolatban.

Felix T. Koppelman, a nagyváradi hitközség elnöke „Zsidó örökség Nagyváradon” címmel tartott ismertést, történeti áttekintést. Szólt a 400 évvel ezelőtti zsidó letelepedésről, eredményekről a tudomány, a vallás és a kereskedelem területén. Önmagukat vallási központnak, több száz taggal a legnagyobb hitközségnek nevezte, napi istentisztelettel, rabbival, korcsportos kulturális centrummal. Ugyanakkor szólt a több száz éves félelemről, a holokauszt során elhurcoltakról, a kisszámú túlélőkről. Épített örökségük állagmegóvását, kisebb karbantartásokat kevés pénzből igyekeznek megvalósítani.

A DZSH elnöke, Horovitz Tamás „Épített örökségről” szólt visszatekintésben, kitérve arra is, hogy a szocializmus idején nem igazán történtek jövőbematató lépések. Vallásgyakorlás, zsinagógák megtöltésének kérdése, zsinagógák hasznosításának kontroll nélküli elvesztése került szóba, majd az elnök hangsúlyozta annak fontosságát, hogy a megelőzőket régi fényükben, megújulva kell megmutatni. Hallhattunk Nagyvárad–Debrecen viszonylatban megvalósult projektekről, a temető állapotáról.

Az elnök elmondta azt is, hogy a 70. évforduló nem egy évre szóló megemlékezés, alap arra is, hogy épített örökségünkkel átfogóbban foglalkozzunk. Több példát is említett, egybebe mellett a debreceni kóser vádoga rossz állapotú kis épületét. A mikve belső tere egy ajtó kibontása során feltárt pince-maradvánnyal, archív dokumentumokkal szintén megerősítette a vezetőséget abban, hogy ha nem is eredeti funkciójában, de régi zsidó élet és szokások címen szintén közkinccsé tehető.

Horovitz Tamás szólt infrastruktúrafejlesztésről, pályázati reflexiókról, forráskutatásról, a jövő évi uniós lehetőségekről.

Végül elmondta: a város zsidósága jó helyzetben van, s különféle szolgáltatásokkal mindent megtesznek azok érdekében, akik szívesen járnak zsinagógába, s vesznek részt különféle rendezvényeken. Terveik között szerepel a szatmárnémeti közösséggel egy sábbát közös megünneplése is.

Fuermann László tanár szerzőként bemutatta a „Kiskönyv a holokausztról” című, a hitközség kiadásában megjelent, tenyérbe simuló kiadványt. Egybebe mellett megtudtuk tőle: a kötetben olvasható írások eredetileg egymástól függetlenül keletkeztek 1994 és 2014 között. Nem az időrend, hanem tematikus elrendezésük alapján követik egymást: az antiszemitizmus okait és történeti változatait bemutató tanulmány után jönnek a 20. századi Magyarországra, és azon belül Debrecenre vonatkozó írások, valamint a tényadatokat közlő táblázatok. Most a kerek számú évforduló adta az apropót együttes megjelentetésükre. Ugyanakkor az is, hogy 20 évvel ezelőtt az 50. évfordulóra összeállított egy emlékkönyvet arról, hogy a debreceni zsidóságot miként érintette a holokauszt. Annak a kötetnek csak szerkesztője volt, szerzője nem.

A konferencia résztvevői a hitközség elnöke és *Heller Zsolt* folkesztéta társaságában átsétáltak a Művészetek Udvarára, ahol a vádoga és a mikve épületében látható időszakos kiállítást tekinthették meg, autentikus zenekar játékában gyönyörködtek, és iparművészeti tárgyakat csodálhattak.

Kábbalát sábbát

A péntek esti istentiszteleten szinte mindenki részt vett, majd bőséges és hagyományos vacsora zárta a napot.

A technikatemes szombati nap szintén sok tartalmas referátumot hozott, a reggeli istentiszteletet követően négy sábbati beszélgetésre került sor az „Antiszemitizmus és holokauszttagadás”, a „Túlélők emlékezése, gondoskodás”, az „Egyletek szerepe” és a „Zsidó jövő” címmel.

Heller Zsolt témája a Déri Múzeum fakultatív programként meghirdetett felkeresésével, illetve annak zsidó vonatkozásaival volt kapcsolatos. Számos új adat vált közkinccsé: a múzeumban most látható, a Magyarországon élő népek kultúráját bemutató tárgyak csak egy részét képezik annak a hatalmas, ötven ezer darabos gyűjteménynek, amely (egykori) zsidó adományozók és a zsidó létrehozó hírnevét (Déri Frigyes, Löfkovics Artúr órásmester stb.) őrögti.

Prof. emeritus dr. *Gergely Judith* Hatvani-díjas egyetemi tanár, holokauszt-túlélő így emlékezett: Egy emberöltő telt el azóta, hogy a magyar zsidóságot elindították az Endlösung felé. Mi, túlélők vagyunk az a nemzedék, akiknél beteljesült Jesaja próféciája: Reszess kapu, kiáltás város, füst jön észak felől. Reszketett a kapu, mikor kitárult, hogy talán utoljára lépünk ki rajta az otthon védő falai közül, füst jött észak felől, az a fekete füst, amelynek pernyéje örökre ott lebeg a levegőben. Kötelességünk az emlékezés. Mire emlékszünk? Az otthonra, amely mindig biztonságot jelentett, a családra, amely valamikor kerek és egész volt, egy életformára, amelynek hangulata nem tér vissza akkor sem, ha mi magunk túléljük a pusztítást. Kötelességünk azonban az emlékeztetés is, hogy ne engedjük elfelejteni azt a szörnyű kort, amelynek megisméltődése ellen fel kell emelnünk szavunkat, mert mi vagyunk az a nemzedék is, akikre vonatkozik Jeremiás üzenete: De még azokban a napokban sem tesznek titeket semmivé. Nem lett teljes a hatalom által óhajtott „végső pusztítás”. A túlélők felelőssége a hagyományok őrzése és átadása az utódoknak, vigyék tovább az életet, és legyenek erősek a gonosz elleni küzdelemben.

(Folytatás a 6. oldalon)

Mártír-istentiszteletek 70

Nagykanizsán

a zsinagógában száz mint százan hallgatták meg Székely István elnök üdvözlő szavait, Nográdi Gergely kántor gyászénekét, valamint Verő Tamás rabbi beszédét, aki szólt a társadalmi múlttal való őszinte és kétős beszédet nélkülöző szembenézés fontosságáról és a háromezer Nagykanizsáról deportált és legyilkolt áldozat végső útjáról. Ezt követően a Clevelandben élő Sternberg Andor (85) túlélőként a megszenvedett eseményeket elevenítette fel. Két kanizsai emberre emlékezve fejeződött be a méltó és szép zsinagógai program, majd egy külön autóbusz a temetőhöz szállította a résztvevőket, ahol Verő Tamás imáját követően kavicsokat helyeztek el az auschwitz haláltáborból hazahozott hamvakat magában foglaló emlékműre.

Zalaegerszegen

először a magyar és az izraeli himnusz dallamai csendültek fel klarinéton a volt zsinagóga falai között. Ezt követően a hatmillió és a hatszázezer áldozat előtt tisztelegve, sorban gyulladtak meg a gyertyák fényei. Az első gyertyát Mayer Istvánné túlélő gyújtotta meg, a másodikat Gyutai Csaba polgármester, a harmadikat Heisler András, a Mazsihisz elnöke, a negyediket Siklósi Vilmos hitközségi elnök, az ötödiket a marosvásárhelyi hitközség küldöttei, végül az utolsót Petanovics Károly, aki csecsemőként élte túl a deportálást.

Ezután felhangzott Pajor Tamás Rosenberg Dani – Ha a vonatok indulnak... című megindító száma. A megemlékezésen Siklósi Vilmos elnök beszédének vége felé egy diaporámában felvillantották a hitközség életét 1995–2014 között.

A Mazsihisz elnöke, Heisler András az elmondhatatlan tragédiáról, a zsidó emberek üldöztetéséről szólt. Soha többé nem engedhető meg – emelte ki –, hogy elvegyék mások életét, megnyomorítsák, üldözzék őket. Schönberger András főrabbi beszéde után Fekete László főkántor énekelte gyászművét.

Ezen a napon a hitközség álmaiból egy megvalósult. A megemlékezést követően a volt zsinagóga karzatán, egy torony szentélyében, ahol az első és második világháború emléktáblái voltak elhelyezve, most felavattak egy örök, állandó zsidó emlékhelyet, egy kamarakiállítását a zalaegerszegi zsidóságról, örök mementóul. A tárlatot Gyutai Csaba polgármester nyitotta meg, majd Kaján Tibor, a Göcsei Múzeum igazgatója mutatta be a látványokat.

A program a temetőben fejeződött be, ahol elhelyezték az emlékezés kavicsait, koszorúit.

Salgótarjánban

az önkormányzat koszorúzási ünnepséget rendezett a főposta falán elhelyezett emléktáblánál, a hajdani gettó egyik helyszínén. Fenyvesi Gábor alpolgármester beszédében hangzott: „Minden emléknak szerepe van a jelen alakításában, s a mai napnak két üzenete van: az egyik az emlékezés, a másik a jövőbe tekintés. Az áldozatokra kegyelettel gondolva kell tudatosítani, hogy a bűnt nem lehet büntetlenül elkövetni.” Ezután a Stromfeld Aurél Gépipari, Építőipari és Informatikai Szakközépiskola tanulói ünnepi műsort adtak, majd a városvezetés, a helyi civil szervezetek, intézmények, iskolák képviselői az emlékezés virágjaival adóztak a mártíroknak. A hitközség nevében Tóth Klára elnök és Gótai Lászlóné koszorúzott.

A megemlékezés az egykori zsidó templomnál, a Bem utca 8. szám, az úgynevezett Csillagház falánál folytatódott, ahová az önkormányzat a holokauszt 70. évfordulója alkalmából emléktáblát helyezett el, ezzel a

szöveggel: „Ezen a helyen állt 1902–1969 között a Szvoboda Gyula tervei alapján épült salgótarjáni zsinagóga. Állította: a holokauszt 70. évfordulóján Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata. 2014.” A fekete gránitból készült, 80x120 cm méretű táblán szereplő grafika a zsinagóga épületének stilizált ábrázolása a korabeli fotódokumentációk alapján.

Az ünnepélyes avatáson Bódi Tóth Elemér újságíró, költő mondta el a kötetben eddig még meg nem jelent, Lebontják a régi utcát és Lebontott zsinagógára című verseit a Régi posta utcáról és a „csipkés zsinagógáról”. Mint hangoztatta: „Ezen a helyen azért mondom el két rövid versemet, hogy emlékezzünk a régi városra, a zsidó Salgótarjánra, ami már nincs. De lehet, hogy van, és a jövőben is lesz, hiszen mindig lesznek, akik emlékeznek rá akár itt, akár a világ más pontjain, és elbeszéli fiaiknak, hogy mi történt. Van egy ősi zsidó hangszer, a kos szarvából készült kürt, a sófár. Meghatározott módon, ünnepi alkalmakkor szólaltatják meg. Amíg állt, így volt ez ebben a zsinagógában is. De ha nincs zsinagóga és nincsenek, akik megszólaltatták, akkor miért beszélünk róla? Azért, mert van sófár, és ha van, benne van a hangja. Meghallja, aki akarja. Meghallja, akinek van füle és van szíve hozzá. Mert az épületeket, utcákat, sőt az embert is el lehet pusztítani, de elpusztíthatatlan a hang.”

A költő szavai után az emléktáblát Székelyné dr. Sztremi Melinda polgármester és Tóth Klára hitközségi elnök avatta fel.

Szécsényben

a 301 nevet tartalmazó emlékoszlopnál tartották meg a gyászistentiszteletet. Mivel a városban már nem él zsidó ember, a temető gondozását a salgótarjáni hitközség végzi. Elsőnek Tóth Klára köszöntötte a jelenlévőket, köztük Stayer László polgármestert, Bagó József jegyzőt, az önkormányzat képviselő-testületének tagjait, Davidovics László rabbi-jelöltet, Szilágyi Gábor kántort, Bauer Józsefet, a balassagyarmati hitközség elnökét. Külön köszöntötte Barna Pálné Kati néni holokauszt-túlélőt és a fővárosban élő szécsényi túlélőket, így Ács Irén fotóművészt, aki betegsége miatt nem tudott jelen lenni, de köszönését fejezi ki a polgármesternek és a Kubinyi Ferenc Múzeum igazgatójának az intézményben jelenleg is látható életműkiállításának megrendezéséért.

Stayer László Mezei András Tanúvallomás című verséből idézett, majd pedig hosszan sorolta azoknak a szécsényi gyermekeknek a neveit, akiket a holokausztban öltek meg. Megemlékezett a negyven éve elhunyt

Lipthay Béla bárót, aki a vészkorokban embereket mentett. Hangsúlyozta, törekedni kell arra, hogy az a korszak soha többé ne jöhessen vissza. Davidovics László a szeretet parancsára hivatkozott, hangsúlyozva, hogy a kövek, amiket elhelyezünk az emlékműnél, arra figyelmeztetnek, mindig és minden nemzedékben el kell mondani a történeteket arról a korról, amikor belépett a gyűlölet a világba. Minden, ami e korszak bűneit feledtetni vagy relativizálni akarja, ugyancsak bűnös szándékot takar, és a jövő nemzedékei békés életének érdekében visszautasítandó. Szilágyi Gábor recitálta a gyászművet. A mártír-istentisztelet a kádis elmondásával fejeződött be. Kavicsot helyezett el az emlékoszlopnál Stayer László polgármester, Bagó József jegyző, Bauer József, a balassagyarmati és Tóth Klára, a salgótarjáni hitközség elnöke és még többen a jelenlévők közül.

B. T. E.

Pásztón

a volt zsinagóga falán lévő emléktáblánál, továbbá a városi emlékműnél tartott szertartás után a temetőben rendezték meg a mártír-istentiszteletet a holokauszt hetvenedik évfordulóján. Itt Neumann Péter köszöntötte a jelenlévőket, köztük Sisák Imre polgármestert, Verő Tamás rabbit, Biczó Tamás kántort, a társ-egyházak és a civil szervezetek képviselőit. Mint mondták, a mártíroknak való emlékezésre megújult környezetben kerül sor, mert a Környezetünkért, Biztonságunkért és Egészségünkért Alapítvány sikeres pályázatának köszönhetően felújították a ravatalozó épületét, a lépcsősort, rendezték az emlékmű környezetét és elvégezték a szükséges javításokat a temető kerítésén. Külön köszönését fejezte ki Sándor Zsuzsának a hathatós közreműködésért.

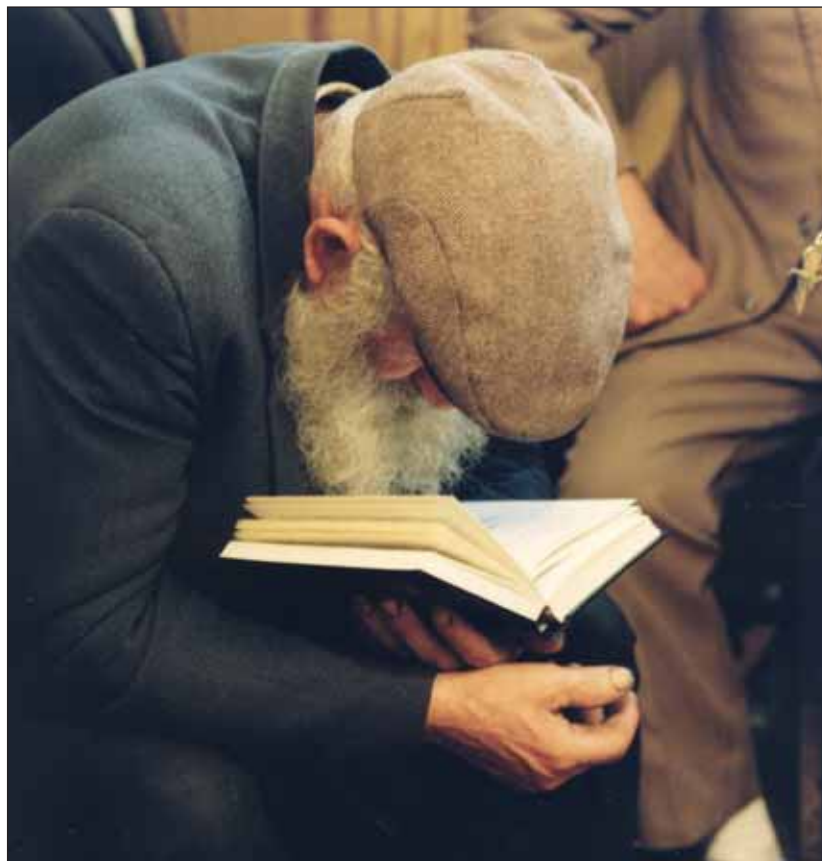
Ezt követően a polgármester Radnóti Miklós sorait hívta segítségül, hogy kiemelje az emlékezés fontosságát. Verő Tamás ugyancsak hangoztatta, a ma és a jövőben élők felelőssége, hogy a holokauszt soha ne menjen feledésbe, a gyilkos korszak bűneit soha senki ne tagadhassa le. Ma az emlékfal előtt idézzük fel azt a virágzó pásztói hitközséget, amelyet ekkor pusztítottak el. A beszédeket után Biczó Tamás recitálta a gyászművet, majd pedig a közösség együtt mondta el a kádist. Befejezésül a jelenlévők elhelyezték a köveket és a koszorúkat az emlékműnél, köztük Sisák Imre és a salgótarjáni hitközség elnöke, Tóth Klára.

A megemlékezés után felavatták Krámer László sírkövét.

(bte)

(folytatjuk)

Az elhurcolások éve

Szándékom szerint pár soros jegyzeteket szerettem volna írni az érdekes utazásról. Hamar kiderült, hogy többről van szó. A Kárpátalja megnevezés eszembe jutott apám egykori elbeszéléseit, de érezve a zötyögős utat, látva az épületeket, a zsinagógamaradványokat – némelyikben sábeszkor még összejön a környékbeliekkel együtt tíz fohászoló –, egyre erősebben elszorul az ember torka. Mégis megmagyarázhatatlan az élmény, amelyben Beregszászon és környékén részünk lehetett a kárpátaljai utazás során. A társaságunkban meglepően sok fiatalal találkoztunk. Az arcukon a meghatottság mellett az érdeklődés volt megragadó. Itt minden kő regél, és minden kő őriz egy titkot, vagy közel százezer titkot. Mert annyian lehetnek e tájon a zsidók. Egyesek szerint nyolcvanezren, mások szerint a fenti szám az igaz. Számokkal vagdondolni méltatlan dolog. El kell mondani, hogy igen szívélyesek voltak a helybeliek, akár az utcán, akár a boltokban. Nemcsak a negatívumokról kell beszélni, hanem a pozitívumokat sem szabad elhallgatni. Beregszász – ez volt az úti célunk – nyüzsgő város, pezseg az élet, az üzletekben sok az áru. Ez mind igaz, viszont jellegzetes, sehol máshol nem létező légkör gazdagította ezt a vidéket valaha. Ezért térjünk a tárgyra.

Írásunk címe: Az elhurcolások éve – tegyük hozzá a dátumot: 1944. Ezen megnevezéssel rendeztek nemzetközi tudományos konferenciát Kárpátalján, Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a holokauszt 70. évfordulója emlékére. A programban szerepelt hét előadás, Brenzovics László,

Marshall Katz, Gadó János, Molnár D. István, Pallai László, Togyeriska Erika, Deutsch Gábor közreműködésével. A felsoroltak között kiváló történészek, a Szombat című folyóirat szerkesztője, a Debreceni Egyetem Történelmi Intézetének igazgatóhelyettese és más jeles személyiség találhatók. Az eseményen Tóth István főkonzul felolvasta Ader János köztársasági elnök beszédét, amelyet az Élet menete megemlékezésen mondott el Auschwitzban. A zsűfóliság megtelt nagyterem közönsége részese lehetett, amikor Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Főiskolaért Alapítvány elnöke és Vays (Weisz) József, a Shalom Foundation of Beregszász-Berehove Civil Szervezet elnöke felavatta Milton Friedmanné, a kiváló Nobel-díjas közgazdász emléktábláját. Levették a „Chasing Shadows” című filmet, amelyet a beregszászi származású Hugo Gryn londoni rabbi állított össze és kommentált. A konferencia résztvevői meglátogatták a felújítás alatt álló Zrínyi utcai zsinagógát, ahol imádkoztak, 12 gyertyát gyújtottak az Auschwitzban elpusztult emlékére, majd megtekintették az Auschwitz-album képei alapján összeállított poszterkiállítását. Este a Budapest Klezmer Band adott koncertet.

Másnap szakmai kirándulást rendeztek a kárpátaljai zsidó közösségek nyomában, meglátogatva Nagy-szölös, Huszt, Técső, Rahó, Kőrösmező, Tatárhágó jellegzetes épületeit és épületromjait. Kőrösmezőről említsük meg, hogy 1941-ben itt volt az első elhurcolás az idegennek nevezett emberek közül.

A színvonalas előadások után másnap felkerestük a meglévő épületeket, zsinagógákat. Számos helyen híres chéderek és jesivák működtek, pl. a szívemnek oly kedves Felsővisón, ahol apám járt iskolába. A zsinagógák állapotáról elég vegyes lehet a vélemény. A beregszászi tatarozzák, imádkoztunk is ott. A huszti zsinagógát is felkerestük. Szépen fel van újítva, mint mondják, szombatoként és ünnepnapokon fohászoknak is benne. A többiekről reméljük, azokra is sor kerül valamilyenkor.

Jelentős számban voltak fiatalok úgy a kiránduláson, mint a különböző rendezvényeken. Érdeklődésük bátorít, hogy biztassunk Kárpátalja meglátogatására, az élmény garantált. Bár az is igaz, járjuk az utcákat, a piacokat, ahol – mint írtuk – nagy a nyüzsgés, ahogy ez már szokás. A kínálás, a vásárlás nagy zajjal jár. Hallatszik magyar szó, ukrán szó, de Uraim és Hölgyeim, valami mégis hiányzik ezen harsányságból: hol a jiddis szó? Ezen a tájon a múltat tekintve különösen hiányzik.

D. G.

Nácik „nyugodtak” a zsidótemetőben

Német szakemberek exhumálják azoknak a német katonáknak a maradványait, akiket a második világháború idején a kolozsvári zsidótemetőbe hantoltak el – írta a maszol.ro erdélyi magyar portál.

A portál közlése szerint a kolozsvári Tordai úti zsidótemetőbe egy

olyan korban temettek el több száz német és magyar katonát, amikor a zsidó közösség nem tiltakozhatott ez ellen. Schwartz Róbert, a kolozsvári hitközség vezetője évekkal ezelőtt elkezdte a küzdelmet az önkényesen elfoglalt temető felszabadításáért.

A kihantolás során eddig 170 né-

met katona maradványait hozták a felszínre, ám a szakemberek továbbiakat keresnek. Ezeket külön zsákokba teszik az elesett katonák névtáblájával együtt, nyilvántartásba veszik, és a kelet-romániai Jászvásárban (Iasi), egy német katonai temetőben hantolják el újra, immár különálló, megjelölt sírokba.

A zsidó hitközség vezetője a magyar katonasírok kihantolását és elköltöztetését is kezdeményezte, de – amint a portál közölte – a román védelmi minisztériumhoz több mint egy éve intézett kérvényre egyelőre nem érkezett válasz.

Schwartz Róbert fontosnak tartotta, hogy a német katonák megfelelő kegyeleti helyre kerüljenek, és nem jeltelen sírokban fekszenek majd, mint a kolozsvári zsidótemetőben.

MTI

Azonosító lap

IZRAELI SZÍNES

Betilthatják a vadászatot

Amir Peres izraeli környezetvédelmi miniszter javaslatára az illetékes minisztériumi bizottság egyhangúlag elfogadta a sportból, hobbiból történő vadászatot tiltó törvényjavaslatot – jelentette az izraeli katonai rádió.

Az új szabályozás egy két évvel ezelőtti megszövegezett és a kneszet első szavazásán átment, majd talonba került javaslat újraélesztése, amelynek célja a vadon élő állatok és természeti környezetük védelme.

Eddig a szeptembertől januárig tartó vadászati szezonban az engedéllyel rendelkező mintegy 2400 izraeli vadász szabadon lőhetett kacsákra, vaddisznókra és más állatokra, de ha elfogadják a törvényt, akkor csakis különleges esetekben és engedélyek birtokában, csak bizonyos károkozó állatok ellen használhatják fegyverüket.

„A sportból történő vadászat ellentétes az elemi humánussal, amely tiltja az embertelen tetteket. El kell érünk, hogy a sportvadászat eltűnjön a világból” – jelentette ki Peres.

Az ügy előzménye, hogy a minap komoly közfelháborodást okozott, amikor négy levágott szarvasfejet és egy sündisznófejet találtak egy főt mellett kerítésre tűzve Észak-Izraelben.

Az Izraeli Természetvédelmi Szervezet üdvözölte és az izraeli vadvilág védelmében szükségesnek nevezte a törvényjavaslatot, valamint bejelentették, hogy a sportvadászat szerintük a világ biológiai sokféleségét veszélyeztető egyik legjelentősebb fenyegetés.

MTI

Dupláztak a magyarok Izraelben

Az utóbbi két év során megduplázódott az Izraelbe érkező magyar turisták száma. A növekedés idén folytatódhat.

Míg 2012 első öt hónapjában 3600 magyar turista érkezett Izraelbe, addig tavaly ugyanebben az időszakban már 5600-an, az idén januártól május végéig pedig több mint 8000-en keresték fel Izraelt. Az örvendős forgalombővülésről Uzi Landau, Izrael állam turisztikai minisztere adott tájékoztatást egy budapesti szakmai tájékoztatón. Mint ismeretes, Budapesten Jeruzsálem-napot rendeztek, amelyre több ezer vendég érkezett a világ minden részéről. Ezen az eseményen vett részt az izraeli miniszter is.

Uzi Landautól azt is megtudtuk, hogy Izrael már nem csupán vallásos emlékei és történelmi látnivalói miatt kelti fel a turisták érdeklődését, egyre többen utaznak oda olyan különleges kulturális eseményekre, mint például a Maszada erőd lépcsőin színpadra állított Nabucco előadása vagy a Rolling Stones, Justin Timberlake vagy Lady Gaga koncertje. Ugyanakkor olyan részpiacon is megcéloznak, mint a természetjárók és a kerékpárosok. A miniszter szerint egy sivatagi kerékpártúra életre szóló élményt jelent. Ugyanakkor a borturizmus is egyre népszerűbb Izraelben. A másságot is elfogadják arrafelé, a világ egyik legnagyobb Gay Parade felvonulását is itt rendezik meg.

Turizmus Online

Korán: Izrael a zsidóké

Nagy vihart kavart a muzulmán világban egy Jordániában élő beduin sejk. Az ammani muszlim hittudós nem máshonnan, mint magából a Koránból bizonyítja, hogy Izrael föld a zsidóké, és olyan nép, hogy „palesztin” – nem létezik.

Ahmed Aladduán sejk, a Jordániában közismert Aduán törzs öregje Facebook-oldalára tette fel tanulmányát, amelyben kifejti: az egész Koránban egyetlen szóval nem szerepel olyan ország, aminek a neve „Palesztina” (arabul „Falasztiin”). Ebből pedig az következik, hogy az araboknak nem szabad a zsidók ellen harcolni.

Ahmed sejk a Korán két szúrájából, verséből is idéz.

„Allah a Szentföldet Izrael fiainak adta, az Ítélet napjáig” (Al-Ma’ida, 21. szúra); a másik (Al-Shara’a, 59. szúra) elmondja, hogy „...ez a föld a zsidóknak lett hagyományozva”. (Fordítás angolból. A Korán magyar fordításában – Prométeusz könyvek, Helikon kiadás – ez nem található. A Szerk.)

MTI

A sejk kikel, úgy mond, a Korán igéinek elferdítői ellen, akiket hazugoknak nevez, és rendkívüli merészséggel megállapítja: „Allah Izrael fiainak védelmezője.”

És ha mindez nem elég, Ahmed sejk súlyos szavakkal ítéli el a „palesztin” propagandagépezetet, nem kevésbé a terroristákat, akik asszonyokat és gyerekeket is meggyilkolnak, ugyanakkor saját gyermekeik számára sem ismernek könyörületet.

Aladuán sejk (angol átirásban Sheikh Aladoan) tavaly Izraelbe látogatott, és hosszasan elbeszélgetett a cfáti Smuel Élijáhu főbáttal. Ezek után csak remélhetjük, hogy a tudós sejk hosszú életű lesz, és szavai utat találnak népe szívéhez...

Halmos László

Tetvek Izrael egyik jelképén

Egy Közép-Amerikából származó pajzstetűfaj veszélyezteti az Izraelben őshonos fügekaktuszokat, amelyek az ország nemzeti jelképének számítanak.

Mivel a tetveknek a földközi-tengeri térség keleti részén nem él természetes ellensége, a kutatók szerint a teljes kaktuszállományt veszélyeztetheti a kipusztulás, olvasható a Háárec című lapban.

„Izrael tájai egyszerűen elképzelhetetlenek a buja kaktuszligetek nélkül, a nyarak pedig az édes gyümölcsök nélkül” – írta a napilap.

Két hónappal ezelőtt az ország északi részén lévő Hula-völgyben élők figyelmeztették a kutatókat és a hatóságokat a növényzet károsodására. A vizsgálatok kiderítették, hogy a kaktuszokban a Dactylopius opuntiae nevű pajzstetűfaj tesz kárt. „A tetű mérget spriccel a növény szövetébe, hogy könnyebben kiszívhasssa a benne lévő tápanyagokat. A végén elhal az egész növény” – magyarázta Cvi Mendel, a Beit Daganban lévő Volcani Center agrárkutató intézet szakértője.

A fügekaktuszokat több száz évvel ezelőtt Mexikóból vitték be Palesztinába, hogy belőlük egy másik pajzstetűfaj segítségével kinyerjék a kármint. A szabrénak nevezett kaktuszfüge hamarosan nemzeti szimbólummá vált: gyökereik hangsúlyozásaképpen a Palesztinában született zsidók is szabrénak nevezik magukat.

Feltételezések szerint valószínűleg egy izraeli turista nemrég Mexikóból hozott magával olyan növényeket, amelyeket már megfertőzött a Dactylopius opuntiae. Közép-amerikai hazájában a pajzstetűnek vannak természetes ellenségei, amelyek gátat vetnek a terjedésének.

Mivel a tetűvész egyelőre csak a libanoni határ és a Kineret-tó (Galileai-tenger) közötti völgyre korlátozódik, a hatóságok igyekeznek gyorsan közbeavatkozni.

Mielőtt rovarirtó szerek bevetésére kényszerülnének, a szakértők fontolóra veszik, hogy importálják és be telepítik a pajzstetű természetes ellenségeit. Ehhez azonban előbb fel kell becsülni egy ilyen bevetés következményeit: ez ugyanis Mendel szerint erősen megváltoztathatja a flórát és a faunát is.

Új elnök Izraelben

Izrael új államelnöke

Az izraeli parlament a kormányzó Likud párt jelöltjét, Reuven Rivlint választotta meg az ország új államfőjének. A 74 éves politikus a zsidó állam 10. elnöke lesz, és a 90 éves Simon Pereszt követi a poszton.

A 120 tagú kneszetben az elnökválasztás második fordulóján 63 képviselő szavazott Rivlinre. Riválisa, a politikai palettán közepesen elhelyezkedő Hatnua Párt színeiben induló Méir Sitrit 53 voksot kapott.

A győzelemhez egyszerű többség, vagyis legalább 61 képviselő támogatására volt szükség, amelyet a szintén aznap tartott első fordulóban a megméretésen indult öt jelölt közül egyiknek sem sikerült megszereznie.

A másik három jelölt, a 61 éves Dália Icik volt házelnök, a 80 éves Dália Dorner volt bírónő, valamint a 73 éves, 2011-ben kémiai Nobel-díjjal kitüntetett Dan Sehtman 28, 13, illetve egy szavazatot kapott, így nem jutottak tovább a második körbe.

Rivlin ellenzi a palesztin államiságot, ami miatt nemcsak a nemzetközi közösséggel, hanem Benjámin Netanjahu kormányfővel is szemben áll. Az újonnan megválasztott államfő a külön izraeli és palesztin entitás helyett egy nagy államot képzel el, ahol a palesztinokat az izraeliekkel azonos állampolgári jogok illetik meg.

Miri Regev likudos képviselő párttársa győzelme után azt mondta: Izraelnek mostantól „egy igazi nemzeti öntudatú elnöke” lesz. Dan Shapiro, az Egyesült Államok izraeli nagykövete a Twitteren gratulált Rivlinnek, valamint „bátorságot és erőt” kívánt az új hivatalához.

Simon Pereszt 2007-ben választották meg államfőnek, az akkori szavazáson éppen Rivlin maradt alul vele szemben. A közel-keleti békefolyamat előmozdításáért Nobel-békedíjjal jutalmazott Peresz munkásságával hozzájárult az elnöki poszt méltóságának helyreállításához. Elődjét, Móse Kacavot 2010-ben hét év börtönre ítélték nemi erőszak miatt.

MTI

Új kormány, új rakéták

Újabb rakétákkal támadták palesztin terroristák Izraelt déli részét a Gázai övezetből. Izrael válaszul légitámadást hajtott végre.

Szemtanuk szerint az izraeli légitámadás egy motorkerékpáros férfit és egy autót talált el. A motoros meghalt, hárman megsebesültek. Az izraeli hadsereg közölte, hogy egy 33 éves, a helyi dzsihadhoz kötődő terroristát vett célba. A férfi sok rakétatámadás indításában vett részt, de egyúttal a Hamász rendőrségéhez tartozott – olvasható a közleményben.

Azóta, hogy a Gázai övezetet irányító Hamász radikális szervezet támogatásával megalakult a palesztin egységkormány, ez volt az első halálos kimenetelű erőszakcselekmény Izrael és a palesztinok között. Izrael nemrég figyelmeztette Mahmúd Abbász palesztin elnököt, hogy az egységkormány megalakulása után őt fogja felelősnek tartani minden olyan támadásért, amely a Gázai övezetből indul ki, mert bár a terület felett ténylegesen még mindig a Hamász gyakorol ellenőrzést, hivatalosan ez az egységkormány feladata.

Benjámin Netanjahu izraeli miniszterelnök is közleményt adott ki, és ebben „emlékeztette” a nemzetközi közösséget arra, hogy Abbász megígérte: az új kormány tiszteletben fogja tartani a palesztinok Izraellel kötött korábbi megállapodásait. „Ez azt jelenti, hogy ő felelős a Hamász és más gázai terrororganizációk feloszlásáért” – írta a kormányfő.

Abbász hivatala a palesztin rakétatámadás után elítélte azt, és felszólította a gázai szélsőségeket, hogy tartsák tiszteletben az Izraellel kötött tűzszüneti megállapodásokat. Izrael porhintésnek nevezte Abbász közleményét.

Az Egyesült Államok viszont – amellett, hogy maga is elítélte a rakétatámadást – üdvözölte, hogy a palesztin elnök megtette ezt, és Washington azt sugallta, hogy egyelőre nem tartja felelősnek az új kormányt a kilőtt rakétáért. „Elvárjuk a Palesztin Hatóságtól, hogy minden tőle telhető megtegyen a Gázából Izrael ellen irányuló támadások megakadályozására, de tudjuk, hogy a valóságban a Hamász tartja ellenőrzése alatt az övezetet” – jelentette ki Jen Psaki amerikai külügyminisztériumi szóvivő.

atv.hu / MTI

MAGÉN ISTVÁN

Olvasónapló

Kabai évszázadok (1.)

Jób könyvét ősidők óta írja a történelem. A törvény ezernyi utasításra bomlik. Az értelem lapjaira helyezett virtuális könyv történelmi vázlatot alkot. Írója Feldmann István, a kabai ortodox izraelita hitközség legutolsó elnöke. Könyvének hamarjában azt a címet adta, hogy „Egy hitközségi elnök emlékirata”. Szándékosan visel hasonló munkák egész sorával azonos címet. Számítógépemben őrzök egy még kiadatlan könyvet, az egyik legkisebb falusi hitközségről szól, melynek története a magyar történelem évszázadaiba vezet. Dialektikája rejtejt, bölcsessége a megtapasztalt, a továbbgondolásra teret nyitó hovatarozás. Az elmélkedés legmagasabb fokára emelik feszültséggel teli tapasztalatai. A kezében tartok egy virtuális könyvet, melyet nem lehet megfogni. Létfelműve történelmi kaland, paradoxonokkal teletűzdelt időjáték, Arisztotelész tudományos fantaszikumokba illő időelmélete.

Íródott Budapesten, 1956-ban, az 5716. zsinagógai évben, Feldmann István életének 59. esztendejében. „Mély fájdalommal tudatjuk, hogy fivérem, Feldmann István súlyos betegségben, életének 73. évében elhunyt. Temetése szeptember 10-én, vasárnap, fél 2-kor lesz a Rákoskeresztúri temetőben. Gyászolják: dr. Feldmann Ferenc és neje, rokonai és barátai” – olvashatjuk a széljegyzetként a címlapra tűzött újságvivágást.

Kissé lejjebb: „Adalékok a kabai ortodox hitközség történetéhez (...) Egybeállította Feldmann István.”

Kaba 6000 lakosú település, 2003 óta város, a 4-es főút mentén, 32 kilométerre Debrecenről, a Hajdúság déli részén. 1857-ben meteor csapódott be a határában. 2001-ben a település lakosságának 97%-a magyar, 3%-a cigánynak vallotta magát. Arról, hogy valaha jelentős számú zsidóság lakta, nem olvashatunk.

A Magyar Zsidó Lexikonban található a következőket: A kabai zsidó hitközséget Mandel Jakab, Rosenfeld Ignác, Kohn Ábrahám, Kohn Áron és Kurcer Simon alapították 1862-ben. Az első rabbi Teitelbaum Hermann volt, aki 1918-ban jesivát hozott létre. 1870-ben létesült a Chevra Kadisa, Rosenfeld Tóbiással az élén. 1886-ban templot, 1900-ban rituális fürdőt építettek. Építkezés közben földgázra bukkantak, melyet a templom világítására és a fürdő melegítésére használtak. 1903-ban Nőegylet, 1906-ban elemi iskola alakult. A tantestület tagjai özv. Róna Árminé és Grosz Samu hitoktatók voltak. 1925-ben megalakult a Sasz-Chevra. A hitközség ortodox alapon áll. Lélekszáma 250, a családok száma 77. Megoszlásuk foglalkozás szerint: 60 kereskedő, 11 iparos, 5 gazdálkodó, 1 orvos. A világháborúban 38-an katonáskodtak. A hősi halottak száma 11. A hitközség évi költségvetése 12 000 pengő.

Az emlékirat mottójaként Arany János halhatatlan sorait idézi: „Azokkal időzöm, akik másszor voltak,

Mit az élet megvon, megadják a holtak...!”

Filozófiai gondolkodás közben számos indítvány kínálkozik az ember számára. A vidéki zsidóság szörnyű kálváriáját nem a nyelv irányította, és nem is a metafizikai meghatározások. Könyvet írni egy vidéki zsidó hitközségről, annak hitéletéről, egyenlő: megmenteni az elfeledéstől. Ezt írja Feldmann: „a lelkiismeret kötelességét teljesíteni ezzel, mint a kabai ortodox hitközség utolsó elnöke, (...) aki nem is

voltam soha sem író, sem történelemész”, akiről leírhatjuk, hogy léte ügy viszonyult a leírtak minden szavához, mint a hideg a meleghez... Nos, mindehhez elhivatottság kell! És még más is. A gondolati erőfeszítések megacélozzák az elmét. Egy elpusztított, megsemmisített kicsiny vidéki hitközség „utolsó mohikánja” formai megoldásokkal küzd, „hogy soraimmal beszámoljak az utókornak”.

Az írógép betűi úgy bukdácsolnak, mint a krematóriumok felé lépkező deportáltak. Látom a fejüket, a vállukat, ahogy fáradtan a kimerültségtől és a reménytelenségtől, ide-oda dőlnek. Vonulnak a falusi pályaudvarok felé, a rögtönzött kerítéssel bekerített gettó felé, a téglagyár felé, hogy éjszakájukat annak vigasztalan tetőzete alatt töltsék.

„...néha nem tudom kivonni magam a személyes érzelmekből, fájdalomból, de ez – ismétlem – soha sem megy az igazságosság és a tárgyilagosság rovására.” Az elbeszélő és a gyakorlati megértés közötti kapcsolat valahol itt, az értékek fejleszthetőségének, párhuzamosságának, befejezetlenségének és megtapasztalhatóságának rendszerében bontakozik ki.

„...egy rövid tájékozdást, útbaigazítást, mielőtt elbeszélésemet megkezdém: a kis vidéki hitközségek – főleg a tiszántúliak – voltak a hagyományhűség letéteményesei, a zsidóság vallási tartalékai...” Azt írja, hogy a zsidóság ortodox „árnyalatához” tartozó hitközségek a városokban is voltak ugyan, de a kicsiny falvakban, ahol a zsidó hitközségek bizonyos autonómiával, több-kevesebb önállósággal rendelkeztek, ezek a helyi adottságok egyéniségük bélyegét rányomták a hitéletre is. Azzal a kijelentéssel, hogy a hasonlóság a különbözőség révén nyer értelmet és kifejeződést, és kap valamiféle költséget, azt mondja, hogy az egymáshoz tartozás szigorú rendszerében lehetőség volt másként gondolkodni.

A még kiadatlan írásmű is könyv, olvasmányélmény, jelentésszfériá révén irodalom. Könyv, mely kiadásra, megjelenésre, támogatásra vár. Megállapíthatjuk, hogy a hasonlóság lehetőségeinek felvillantása és megértése révén Feldmann írásműve jelentős lehet a memoáriumirodalomban. A részletek a viszonylatok rendjébe beillesztve értelmet nyernek. Megértésükben segítségünkre lehetnek a cselekményből elővillanó vallomások. Könyvét mély jelentőségűtöltet hatja át. Bibliái absztrakció, az írásban áthallik a tiszántúli magyar népi nyelv zsidó hangja. Helyenként leír, máskor inkább szimbólumokkal magyarázó, világos modora. Nem tévelyeg,

és nem téveszt célt, pedig az út fárasztó.

„...az emlékezés, a szájhagyomány az egyetlen keskeny ösvény, mely visszavezet a múltba.” Az Ember által teremtett katasztrófa mozgatója a közelmúlt nagy, szörnyűségei mítoszát. „Megnehezítette a munkámat az is, hogy az oly kicsiny vidéki hitközségeknél, mint amilyen a kabai volt, alig van támpont, melyre támaszkodni lehet, alig van kútfő, mely fellelhető.” A képtelen fogalmi rendszerek túl nehezen különböztethető meg az aktuális bűn, melyet sem levezetni, sem pedig felmenteni nem lehet. A holokauszt eredendő bűnéről való gondolkodás aligha kapcsolható össze a judaizmussal. Ha igen, az kimerül a kultúra funkciójának újszerű, nehezen megközelíthető értelmezésében.

A városka neve az egykori kazár birodalomból kivált zsidó vallású kabarokra utal. Az első zsidók letelepedéséről semmiféle adat nincs, szájhagyományokra, öregek nem mindig hiteles elbeszéléseire vagyunk ráutalva – írja. És bár az 1212. évi alapítás tűnik a leghitelesebbnek, a háborúk, járványok, török, tatár, besenyő fosztogatások miatt gyakran más helyszínekre áttelepült falu – állítólag Kaba hétszer változtatta a helyét – csak megnöveli a bizonytalanságot. Ozsváth Pálnak a Sárréti járás leírása című könyvére utalva, Feldmann érveket sorakoztat fel amellel, hogy a falu már a honfoglaláskor is lakott volt. Ebben a viszonylatban a kazár zsidó kabarokra való utalás nem más, mint jól összeszerkesztett történetek nyomon követése. Szabadkozhatna, hogy nem történész, mégis történészi rendszerezéssel gyűjti egybe a falu eredetét taglaló forrásmunkákat, kifejezve ezzel szülőfaluja iránti fenntartás nélküli szeretetét.

„Nincs arra adat, hogy a Kaba községben letelepült zsidó és más felekezeti lakosok között felekezeti vagy másforma súrlódások, nézeteltérések lettek volna, akár állandóan, akár csak szórványosan, átmenetileg is” – írja. Az értelmezés tehát egyszerű, az ítélő, melyet a képzelet hatalmában tart, idealista képet rajzol. A valóság békés kalandjába bocsátkozik. A közösség katonakorú férfitárat részt vettek a szabadságharcban. Sokan mezőgazdasági ingatlanokat vásároltak, „32 évre béreltek egyhuzamban”. Két probléma, két horizont metszi egymást. A mindennapi tapasztalatok metszéspontjában a hazafiság piros-fehér-zöld rózsája bontogató szirmát.

(folytatjuk)

Debrecen: Nemzetközi konferencia az évfordulók jegyében

(Folytatás a 3. oldalról)

Kívánom, hogy az emlékek a gyermekkor, a kedves történeteket idézzék, mert ez fog lelki harmóniát adni.

Kreislerné dr. Grósz Zsuzsanna, a DZSH elnökhelyettese egyebek mellett beszélt a Claims Conference és a MAZS Alapítvány sokoldalú szerepéről, céljairól, számadatokkal kiegészítve, országosra hárítva a túlélő veszi igénybe segítségüket. Debreceni viszonylatban a támogatás számos formáját említette, mint például azt, amikor chanukka nyolc napján a városban tanuló izraeli egyetemisták minden, mozgásában akadályozott idős túlélőt lakásán meglátogattak, kis chanukiját állítottak, gyertyát gyújtottak, ajándékokkal, jó szóval kedveskedtek.

Boros-Tömöri Katalin, a Nőegylet elnöke történelmi áttekintést adva megemlékezett Mikó Rózsát is, aki az 1800-as évek közepén 300 taggal megalapította egyetüket. Ebben az időben főként az adományozás, a tüzelőellátás, a szegény gyermekek étkeztetése, a jó tanulók ösztöndíjhoz juttatása volt a feladat. Hallhatunk nagy elődokról és néhány mondatot az alapító okiratból is.

Feuermann László egyebek mellett elmondta: a gyermekek elpusztításával több, egymást követő nemzedéket irítottak ki a holokauszt során. Feltette a kérdést: Mi a teendő a zsidó jövő érdekében, és milyen területekre koncentrálni végezzünk tevékenységet? Válaszképpen a kulturális és hitéletet, az oktatást, a sportot és a szórakozást jelölte meg.

Reflexiók, hozzászólások

Az aradi hitközség elnöke, Ionel Schlesinger, az általuk által szervezett eseményekről szól, kiemelve: a tájékozatlanság, a „nem ismerem” az antiszemitizmus egyik gyökere. Kezelveként javasolta többek között, hogy ne feledkezzünk el azokról a nem zsidó emberekről, akik életük kockázatásával mentettek üldözötteket. „Nem valami ellen kell tennünk, hanem valamiért” – mondta.

Boros-Tömöri Katalin a még idénre tervezett egész napos, szabadegyetemi előadásokból álló eseménnyel beszélt, hozzátéve, ez a rendezvény várhatóan sok fiatalt is vonz majd.

Roth Tibor (Brassó) a holokauszt tantárgyi oktatásáról szólv a pozitívumként említette, hogy ennek kapcsán a tanulók rendszeres látogatónak váltak az zsinagógáknak, különféle rendezvényeknek. Beszélt a Jointról, az elpusztított közösségekről, az Izraelben található „Közösségek Völgyéről”.

Lázár György, a Debrecenből elszármazott, ma az USA-ban élő másodgenerációs elmondta, hogy Amerikában szívesen olvasnának, hallanának az évente megrendezett konferenciákról, sok itteni gyökerű leszármazott, középkorú és fiatalabb igényelné a kapcsolatfelvételt.

Horovitz Tamás szerint a jelenjövő alapja az is, hogy a város rendezvényei, ünnepei nem zárt ajtó mögött zajlanak. „A lámpákat nem kapcsolják le, csak az égőket cserélik ki...” Hallhatunk a Nőegylet komoly hagyományáról, a napjainkban is sikeres tevékenységekről.

A kis közösségeket régiók, területi központok segíthetik, javasolta, például Debrecen is nyitott kapuval várja nagyünnepkor is az érdeklődőket. A gyermekekről szólv az elnök kiemelte: nagyon fontos, hogy mi az ő véleményük egy-egy istentiszteletről, rendezvényről. Az iskolások körében a kölcsönös elfogadás a tanárok felelőssége is.

A délután további részében a Déri Múzeum „Ethno Trezor” című kiállításának megtekintése, a termek bejárása következett, Heller Zsolt és Csontos Anna Fruzsina vezetésével. A többségében komoly, tragikus témákat, történeteket taglaló konferencia második napjának majdnem a végén jó ötletnek bizonyult kicsit kiszakadni az előadótérrel. Tájégy-

segenként váltakozó harsány és viszszafogott színek, autentikus tárgyak, meglevő szakmák „készségei”, letisztult formák oldották-símították ki a lelkeket.

Ezután istentisztelet, majd vacsora következett. A DZSH meghívására ismét a városba érkezett a Menetelés az életért mozgalom németországi küldöttsége. Vezetőjük néhány szív-bemerkolón szép mondattal („Nekünk csak ez maradhatott”) kért újra és újra megbocsátást nagyszülei vétkéért.

Jenei Zoltán református lelkész is megindító gondolatokkal kérte Isten áldását a konferenciára, a résztvevőkre, kiemelve, mennyire szép példája ez is annak, hogy „bárhol is élünk, szem előtt vagyunk”. Egy-egy ilyen rendezvény közelebb hozza egymáshoz az embereket, fűzte hozzá. Szavait zsolttáridézzel zárta.

Szombatbúcsúztatással, havdalával ért véget az este.

Vasárnap már mikrofon és vetítés tette érthetőbbé, plasztikusabbá a referátumokat. A reggelit követően a szabadkai hitközséget képviselő Kovács Róbert előadása hangzott el. Hallhatunk a bácskaiak sorsáról, mely a holokauszt során éppúgy pesztelődött meg, mint másoké, majd két filmet nézhetünk meg. Az egyiket – amelyben az előadó mentorként vett részt – egy szerb iskolásfiú készítette a zsidótemetőben, a másikat Opatijában mutatják be, és a hitközség megismertetésén kívül horvátországi túlélők találkozásáról szól.

Kovács Róbert elmondta, a 70. évforduló náluk is konferenciák, találkozások, emlékezők jegyében zajlik.

A szabadkai küldött szólt arról is, hogyan élnek, mi az, amit a jövő generációinak meg tudnak mutatni, és sikereiket minek köszönhetik. Hangsúlyozta, milyen fontos számukra a gyermekek bevonása a hitéletbe, a játékos forma, valamint a kibeszélés, az identitás kérdése.

Róbert Péter (Magyarországi Cionista Szövetség) az eseményen is hozzáférhető könyve kapcsán tartott előadást. A most napvilágot látott mű harmadik része, tulajdonképpen kötele a cionista sajtótörténet megkezdett feldolgozásának – emelte ki. Az anyag feldolgozásánál a hazai bibliotékák anyagait használták, elsősorban az ORZSE Könyvtára és az ott dolgozó fiatal kutatók csoportja voltak segítségükre, amiért ezúton is köszönetüket fejezte ki.

Lázár György előadása, az „Ortodox zsidóként Debrecenben” bemutatóval, kis múltidézővel kezdődött, majd a vetítés során demográfiai, statisztikai adatok jelentek meg, melyeket magyarázatokkal egészített ki.

Décsei Miklós (Szatmárnémeti) Felicia Grigorescu képviselőletében szólv az 1945 utáni helyzetet elemelte, a deportálás utáni visszatérést, a gyakori emigrációt. Ezután az ún: „Zsidó korzóról” beszélt, Stern Mór 1931-ben kiadott, „gyökereiket keresőknek” ideális, utcanévváltozókat is leíró könyvéről tett említést. Természetesen szó esett a zsidó lakosság lélekszámának változásairól is.

Az ebédet követően zárasként a hitközség elnöke összegezte a többnapos rendezvényen elhangzott legfontosabb gondolatokat, ötleteket, terveket, szóban történt megállapodásokat.

Következzen most az elismerés a vendéglátóknak: a DZSH elnökének, a titkárságvezető Zámori Editnek és kollégáinak, Smuel Fájge rabbinak az istentiszteletek levezetéséért, Heller Zsoltnak, a kulináris élvezetekért Amálnak, a konyha vezetőjének és munkatársainak (Ida, Eszter, Mária, Ibolya és Judit), a gyors léptű és minden extra igényt megoldó felszolgáló csapatnak (Zoltán, Dániel, László és Péter).

G. Juli

Zarandokút Ciprusra a MEASZ-szal szeptember 1-9-ig!

Repülőjegy 85.000 Ft/fő amely tartalmazza 1 db feladott és 1 db kézipoggyász díját.

Szállás félpanziós ellátással 290 euro (a MEASZ tagjainak 240 euro).

Indulás 2014. szeptember 1-én 21 órakor Budapestről.

Érkezés Larnacra szeptember 2-án hajnali 3.40-re. Transzít a 11 km-re lévő PEO üdülőbe, Pervollába.

Visszaút szeptember 9-én hajnali 4.35-kor. Érkezés Budapestre 8.55-re.

A programból: emlékezés a zsidó exodusra, emléktábla elhelyezése Larnacra, kirándulás Limassolba, borkóstolás, pihenés az ónálló üszömedencés szálláshelyen, a 300 m-re lévő tengerparton.

6 teljes éjszaka, két fél éjszaka 7 nap ellátással (reggeli-vacsora).
Remek saját konyha!

Fakultatív ebéd lehetőség: 11 euro/nap.

Elhelyezés kétágyas szobákban (egyágyas felár +9 euro/nap).

A repülőter és a szálláshely közötti transzít, kétszeri félnapos kirándulás 50 euro/fő.

Jelentkezés a szabad helyek szerint Hanti Vilmosnál.

Telefonja: 06 20 9 22 66 64, e-mail címe: vilmos@hanti.hu

APRÓ- HIRDETÉS

VEGYES

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.dr.viragdentel.hu és www.mini-implantatum.hu

Manikűr, pedikűr. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a házi orvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkezést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Tóthné Hívös Katalin fogtechnikus mester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétfélig ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Gyere velünk önkéntesnek Izraelbe polgári munkára! Csoport indul: július 20.-augusztus 10. és augusztus 24.-szeptember 14. Három hét munka, sok szabadidő és kirándulás. Jelentkezés: Deutsch János, telefon: 06-20-233-8454, lljano@freemail.hu, illetve keddenként 16-17 óra között az Izraeli Kulturális Központban.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523, www.rcontact.hu

Budapest belvárosában üdüljön fél áron. +36-20-935-4867.

Víz-, gáz-, fűtészerezés, lakásfelújítás. Farkas Zsolt 06-30-381-0672.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter
Olvasószerkesztő:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihizs
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
mondAt Kft., www.mondat.hu

Felelős vezető: Nagy László

ISSN 0133-1353

Dunakanyarban, Szobon 654 m²-es, saroktelkes, felújított, parkosított kertessel, összkomfortos családi ház garázzsal eladó. Irányár: 17 500 000 Ft. Érdeklődni: 06-20-355-6706.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay-Murányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Cézár-házban egyedi, amerikai tervezésű, 60 m²-es, napfényes, csendes lakás hosszú távra kiadó. 06-20-942-9399.

70 év körüli, egyedülálló úrnál háztartásvezetést, társalkodást vállal 60-as, szorgalmas és megbízható hölgy. Tel.: 06-20-505-0128.

Nappali/éjszakai felügyeletet vállal kétdiplomás, középkorú nő. Tel.: +36-30-683-2720.

Olvasói vers

A cím nem a bulvárra, hanem a való világra utal. A holokauszt utáni néhány évtizedben számtalan olvasói levelet jelentettünk meg, melyek közlésével az volt a célunk, hogy a túlélők kiirhassák magukból emlékeiket a vézskorszakról. Hosszú szünet után, az itthoni helyzet finoman szólva zaklatott állapotát következtében, némelyek megpróbálják versben összefoglalni véleményüket, illetve gondolataikat. Ismét! De most a leszármazottak...

Ha akkor volna!

*Ha ott lettél volna, mikor az egyház a fegyvereket áldotta sorra,
a kormány a katonákat ezrelével küldte a frontra,
hogy idegen országban vesszenek oda!
Tiltakoztál volna?*

*Ha ott jártál volna, ahol az aknákat szedték fel sorba,
és ha sikerül, később haltál volna, mert a muszoknak ez volt a dolga!
A fő az volt, hogy elfogyjanak sorra!
Ájtottál volna?*

*Mit tettél volna, mikor a sárga csillagok céltáblák voltak,
az emberek rettegve szóltak,
mert a gyűlölet tantárgy volt, rossznak és jónak!
Viselted volna?*

*Ha akkor, ott mentél volna, mikor a menetben elestek sorra,
s aki nem kelt fel, ott maradt holtan,
mert a könyörületet parancs tiltotta, hosszan!
Kibírtad volna?*

*Ha oda vittek volna, ahol a priccseken ezernyi bolha,
a barakkokban a tifusz jár sorra,
hol az élet csak átmeneti forma
és az ördög istenként szóla: jobbra, balra, balra, jobbra!
Meddig éltél volna?*

*Ha ott lettél volna, mikor a rakparton összekötte, mezüláb álltak sorba,
hol magyarok, magyarok ezreit irtották sorra,
hogy a jeges víz vigye Őket tova, tova, tova...
Könyörögtél volna?*

*Ha ott lettél volna, mikor lakásokat osztogattak sorban,
amit a feljelentő megkap majd nyomban,
mert akit elvittek, biztos, hogy nem jön vissza már e korban!
Elfogadtad volna?*

*Ha akkor éltél volna, mikor a törvények nem védtek volna,
s az öldöklés elfogadott norma,
mert a tébolyult hatalom a gyűlölet foglya!
Mit tettél volna?*

*Ha ott lettél volna, hol százazrek hullottak porba,
kiket állatként vittek más honba,
hogy gomolygó felhőként szálljanak tova!
Mert a magyar államnak ez volt a legfőbb gondja!
Akkor is ezt mondtad volna?!*

*...és ha a családod is köztük lett volna?
Vagy talán Te is?!*

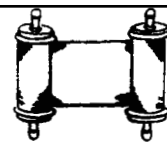
*Ui.: Tudom, ha apámnak áramszedője lett volna!
Akkor most én lehetnék a 62-s villamos,
hogy felelősséget mindenkit, aki közönyös burokból éli életét,
ha felszállna rám!*

H. Tibor

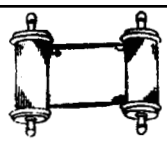
FELHÍVÁS

A Komáromi Klapka György Múzeum a holokauszt 70. évfordulójára, 2014. október 17-én, „Ezt a hazát tehát elvesztettem...” – a holokauszt komáromi eseményei címmel kiállítás nyit, amelynek célja, hogy feldolgozza az egységes Komárom korszakbeli eseményeit, a helyi és környékbeli zsidó lakosságot érintő intézkedéseket és azok következményeit, bemutassa az egyéni és családi sorsokat, felkutassa a helyi zsidómentőket és megismertessen a Monostori-erődben és a Csillagerődben történetekkel.

A múzeum kéri mindazokat, akik bármiféle információval, emlékekkel, fényképpel, dokumentumokkal rendelkeznek a témában, hogy jelentkezzenek Számadó Emese múzeumigazgatónál a 00-36-34-344-697-es múzeumi telefonszámon, illetve az emese@jamk.hu e-mail címen.

IMAI DÓK

Templomok	Péntek este Júl. 4.	Szombat reggel Júl. 5.	Péntek este Júl. 11.	Szombat reggel Júl. 12.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	18.30	9.30	18.30	9.30
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.30	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfuváros u. 4. Rabbiképző-ORZSE (Scheiber S. u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	20.35	8.00	20.30	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Desseffy u. 23.	20.35	9.00	20.30	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)		8.45		8.45
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.30		17.30	

Vidéken

Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	20.25	8.00	20.25	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	20.25	8.00	20.25	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.00		18.00	
Kaposvár (Bersenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Július 4. péntek	Támmuz 6.	Gyertyagyújtás: 8.25
Július 5. szombat	Támmuz 7.	Szombat kimenetele: 9.45
Július 11. péntek	Támmuz 13.	Gyertyagyújtás 8.22
Július 12. szombat	Támmuz 14.	Szombat kimenetele: 9.39
Július 15. kedd	Támmuz 17.	Sivá ászár bötámmuz bójt

Hírek, események röviden

– **A veszprémi zsidótemetőt** (Veszprém, Mártírok u. 8.) 2014. július 1-jétől zárva tartjuk, és kutya is őrzi. Kérjük, hogy látogatási szándékát a gondnokkal, Eszes Tiborral (telefon-száma: 06-20-397-9865) szíveskedjen

előre megbeszélni. A hozzátartozójuk sírját rendszeresen felkeresőkkel a temetőbe való bejutást személyesen is megbeszéljük. A Veszprémi Zsidó Hitközség előjárósága.

– **Balatonfüredi üdülőnk** ez évben is várja kedves vendégeit két- és négyágyas, televíziós, fürdőszobás szobáiban, teljes ellátással (reggeli, tízórai, ebéd, uzsonna, vacsora). Jelentkezni lehet a Szociális Osztályon személyesen vagy a 413-5571-es telefonszámon.

Mártír-istentiszteletek 2014

Július 6.	16.00	Temető
Sárbogárd	11.00	Temető
Jászberény	11.00	Zsinagóga és temető
Karcag	11.30	Zsinagóga
Nagykőrös	10.30	Zsinagóga
Pápa	10.30	Zsinagóga
Pécs	10.30	Zsinagóga
Szombathely	10.00	Fő tér emlékműavatás, majd zsinagóga
Tapolca	10.30	Volt gettó
Cegléd	14.00	Temető
Keszthely	15.00	Temető
Debrecen	11.00	Templom
	10.00	Temető

Július 13.		Temető
Sopron	11.00	Művészetek Háza,
Szekszárd	10.30	volt zsinagóga

Július 20.		Temető
Soroksár	9.30	Temető
Pesterzsébet	10.15	Temető
Csepel	11.30	Temető
Újpest, Rákospalota	18.00	Zsinagóga

A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérjék figyelemmel, mert változás lehetséges!

Biztos jó, ami kóser?

Az alábbiakban egy régebbi írással frissített változatát teszem közzé, ugyanis az eltelt idő tapasztalatai azt mutatják, hogy ma is sokan érdeklődnek a téma iránt.

Amerikában vagyunk. Fekete taxisofőr, miután beazonosítja felekezeti hovatartozásunkat, a következőképpen indítja a beszélgetést. – Nem vagyok sem zsidó, sem muszlim, mégis ha tehetem, kósert eszem!...? Úgy tudom, hogy az tiszta!

Na, itt egy kicsit gondolkodóba esem. A matematika soha nem volt erősségem, lehet, ezért nem tudtam a végcéllé eléréséig sem összehámozni, hány olyan „etetőhellyel” találkoztam életem során, ahonnan – kóser ide vagy oda – futva menekültem.

Van az úgy, hogy a pörkölt túl sósra sikerül, a főzeléknek rántásíze van, vagy odakozmál a tejbeírás.

Ezért (is) mondom: Téves az a megállapítás, hogy ami kóser, az egyben jó is. A két fogalom csak abban az esetben fedi egymást, ha a kóser alapanyagból jól elkészített étel születik. Ugyanakkor a kifejezést nem csak élelmiszerek esetében használjuk. Amikor pl. lakóhelyünket peszachra kóserre tesszük, nem az ablakok fényesre tisztítása a követelmény, hanem mindennemű erjedő anyag (homec) eltakarítása. Amikor sátoros ünnepünkre kóser szukkát építünk, betartjuk a sátorépítésre vonatkozó törvényi előírásokat stb. Ebből is látszik, hogy a héber nyelvben is többfunkciós szóval állunk szemben.

Nem hiszem azonban, hogy ezek ismertetése különösebb érdekességgel szolgál az átlagos érdeklődők számára, így maradunk inkább az általánosan ismert kifejezésnél, a kóser háztartás fogalmánál, és ennek tükrében vizsgáljuk, mit is jelent a szó: kóser?

Kóser az, ami a zsidó törvények (halacha) szerint tiszta! Tehát az, hogy valami kóser, nem feltétlen jelenti azt, hogy egyben jó is, de még az sem mindig igaz, hogy a hétköznapi értelemben tiszta.

Amikor azt halljuk, hogy egy zsidó család kóser konyhát visz, elsőre az ugrik be, hogy nem keverik a hússal a tejjel, de hogy ez valójában mit is jelent, már kevesen gondolunk bele.

Ha egyszer eldöntöttük, hogy a konyhánkat a zsidó élet törvényei szerint vezetjük, elsősorban is arról kell gondoskodnunk, hogy maga a helyiség megfelelően ennek a célnak. Gondolok itt arra, hogy a konyha be-

rendezése, felszereltsége megfelelően a kívánalmaknak. Ide tartozik, hogy megtaláljuk benne a két garnitúra főző- és tárolóedényét, a két (lehetőleg különálló) mosogatót, hogy gondoskodjunk az alapanyagok elkülönített tárolásáról. Amire nincs feltétlenül szükség, de ha van, a háziasszony dolgát nagymértékben megkönnyíti, az az ún. parve élelmiszerek feldolgozására szolgáló plusz edényzet. Amikor mindez rendelkezésünkre áll, csak akkor kezdetünk hozzá a megfelelő alapanyag felkutatásához-beszerzéséhez. Ma, úgy gondolom, Magyarországon sem okoz problémát a kóser alapanyag beszerzése, hisz tudomásom szerint a megszárított üzemelnék, s mint nemrég értesültem, új kóser élelmiszerbolt nyílt az igények kielégítésére. (Ami a „mészárszékeket” illeti – a szerző téved – a szerk.)

A kóser konyhát illetően három alapvető fogalommal ismerkedtünk meg, nevezetesen a húsos, a tejes és a parve (páros) fogalmával. Ennyi bevezető után nézzük, mi mit is jelent.

Kóser háztartás esetében alapvető szabály: „Ne főzd a gödöljét anyja tejében.” Tehát az alap, ami sokak számára ismert, úgy szól, hogy ne keverjük a húsos és a tejes ételeket. Ezenkívül meghatározza azokat az állatfajtákat, amelyek fogyasztása zsidó ember számára tilos. Általánosságban azt mondhatom, hogy a ragadozó négy lábúak, a dögeívő madarak, a csúszómászók, kétlábúak tartoznak ebbe a kategóriába.

A téma sokrétű, minden felmerülő kérdés egy újabb kérdést szül, így mélyreható elemzésébe nem is vá-

gok bele. Jelen esetben lényegtelenebb az a konyhai trükkök, amelyek a kóser háztartást vezető asszonyok munkáját könnyebbé tehetik, de azért megfelelő helyen igyekszem erre is példát felmutatni.

Kezdem a legegyszerűbbel, a „páros” élelmiszerek bemutatásával, aminek a nevéből már kikövetkeztethető, hogy akár húsos, akár tejes ételek elkészítéséhez felhasználható. Ilyenek a zöldségfélék, a tojás, a fűszerek, az adalékanyagok, a gabonafélék. De hogy ne legyen még ez sem ennyire egyszerű, az adalékanyagok közül mindjárt kiemelésre érdemes a zselatint, ami készülhet szintetikus alapanyagokból, de régebben sok esetben találkozhattunk disznóbőrkből előállítottal is. Az érdeklődés kedvéért, de főleg azért, hogy a laikus érdeklődő fogalmat alkot-hasson a kóser konyha igencsak macerás voltáról, egy példa a páros ételek felhasználhatóságára: Teszem azt, egy ún. húsos étkezést követően maradt némi saláta, főtt tojás és főtt krumpli. Úgy döntök, hogy másnapra ebből összeállítok egy rakott krumplit. Tiszta sor, munka alig, krumpli, tojás karikázva, némi tejföl, és alig kell időt tölteni a konyhában. Csakhogy! Csakhogy nem tehetem, azon egyszerű oknál fogva, hogy nevezett élelmiszerek minden valószínűség szerint húsosnak kinevezett edényben főttek, húsos tárolóedényben kerültek asztalra, amiből húsos evőeszköz használatával kerültek a húsos tányérra. Persze erre is van megoldás, mégpedig az, hogy a köretnek szánt páros alapanyagok feldolgozása, tárolása egy sem nem hú-

sos, sem nem tejes edényben történik már a tisztítástól a mosáson át egészen a tárolásig.

Áttérve a húsokra, mint fentebb jeleztem, szabályok írják elő, melyik fogyasztható. Ezt az első lépést azonban még számtalan követi, míg az élő állatból a húsétel asztalra kerül. Kezdvé az állat levágásától a feldolgozástól egészen a főzésig. A kóser vágás szakma, ami szakmának rangja, becsülete van a mai napig. Régen, amikor sajcht (metsző) járta a vidéket, nem volt mindegy sem a kezűssége, sem a szerszámok minősége, de sok esetben még a fizikai ereje sem. Követelmény ugyanis, hogy az állat a vágás közben ne szenvedjen, ne vergődjön, mert az így keletkezett véraláfutásos foltok miatt hús fogyasztásra alkalmatlanná válik. Ha a vágás sikeres volt, kezdődhet a kopasztás és a bontás. Azok a fiatalok, akik a hűtőpulttal emelik le a konyhakész baromfit, talán nem is tudják elképzelni, hogy a kopasztáshoz először is vizet kell forralni, abba mártani az állatot, hogy tollaitól könnyen megszabadíthassuk. Kóser vágásnál ez a megoldás nem alkalmazható, hiszen a forró vízzel való érintkezés során a szövetek között lévő vér megalszik, amit a későbbiek során sem lehet eltávolítani. És akkor következnek a bontás, aminek során arról is meg kell győződni, hogy a belső szervek épek-e. A hiba lehet fejlődési rendellenesség, de nem megfelelő vágásból adódó is – a végeredményt tekintve ennek nincs jelentősége.

Amennyiben idáig minden az előírások szerint történt, a húsról még mindig nem mondhatjuk, hogy konyhakész. Ahhoz, hogy ezt ki-mondhassuk, a húst (akár nagyüzemi módszerekkel, akár házilag) kaserolni kell. A kétféle módszer között

csak mennyiségi különbség van, ki-vitelezése egyforma, és a halachikus előírások szerinti idő sem módosítható. Azután, hogy bizonyos részekből az inakat eltávolítottuk, a darabolt húst hideg vízben áztatjuk, és a megfelelő idő letelte után nagy szemű sóval minden oldalról jól behintjük, majd ismét állni hagyjuk egy lyukacsos tálban, már csak egy hideg vizes öblítés, és máris konyhakész alapanyagot kapunk.

Ki lehetne még tenni a belsőségeivel kapcsolatos teendőkre, de mint már mondtam, minden kérdés egy újabbat vet fel, ami már terjedelmétől felülméri a bőven meghaladó egy poszt lehetőségeit.

Térjünk rá inkább a tejes ételre, mely nevében hordozza, hogy tejet, tejterméket tartalmaz. Mitől lesz kóser a tej vagy a sajtfélék? Attól, hogy fejés (ma ez a nagyüzemi, gépesített fejés idején érvényét veszti) és feldolgozás közben nem érintkezik hússal termékkel, röviden: a sajtot készítő személy munka közben nem szalonnázik.

Előírás szabályozza azt is, hogy tejes étel fogyasztása után mennyi időnek kell eltelnie, míg hússal ehetünk, és fordítva.

Valahányszor nem zsidó társaságban ez a téma felmerül, többnyire ugyanazzal a két kérdéssel találkozom. Az egyik, hogy „miért van erre szükség?”

Mint az elején írtam, a Tóra három helyen tesz említést a húsos és a tejes étel szétválasztásáról, de egyetlen esetben sem indokolja a miértet. Az, hogy ennek ellenére a vallásos zsidók (Izraelben gyakorlatilag a vállaltalanok túlnyomó része is) szigorúan betartja ezt a parancsot, leginkább a már a bibliai időkben ösztönösen felismert egészséges táplálkozásnak tudható be. Nem tartom teljesen véletlennek, hogy a könnyebben emészthető (tejes) ételek utáni várakozási idő jóval rövidebb, mint mondjuk egy cupákos marhahúsból, füstölt libából készített sólet után.

A másik, ami kérdés és egyben megállapítás is, hogy „akkor egy vallásos zsidó idegenben nem is eszik!”

Hát erről szó sincs, de tény, hogy körültekintően cselekszik. Azt részletezni, hogy mindez hogyan oldja meg egy hagyományörző zsidó, felesleges, hisz ez függ az adott hely nyújtotta kínálattól, de főleg az egyéni beidegződéstől. A magam részéről példának nem eszem ömlasztott sajtot idegenben, mert tudom, hogy számos ország étkezési kultúrájától nem idegen az ilyen termékek hűsítésével történő izesítése.

Végezetül egy példa, amit mindenkinek, aki az étkezésről szokásaink felől érdeklődik, elmesélek:

Élt Budapesten egy messáros (Schwartz Ernő, aki 2012-ben, 102 éves korában hunyt el), aki 5 évet és 4 hónapot töltött munkaszolgálatban, és mint szakember, szinte végig konyhán dolgozott. Többi társával ellentétben még „szerencsésnek” is mondhatta magát, mert ez lehetővé tette számára, hogy ne éhezzen, ugyanakkor neveltetése tiltotta, hogy nem kóser ételt vegyen magához. Így történt, hogy hosszú munkaszolgálat alatt csak főtt tojást, krumplit és nyers zöldségféléket fogyasztott.

leharblog

SPÁNN GÁBOR

Csúzli

Verőfényes meleg nyári nap van, ülök családi házunk kertjében, és ott végzem el szokásos napi „Szabad Nép félórát”, vagyis kiolvasom az összes napilapot. Emellett békésen legegészek, és ezt vegyék szó szerint. Tudnillik mindig mindenről gondoskodó hitvesem a sok elolvasandó zöld-ség mellé letett az asztalomra egy tál valódit is. Mégpedig megpuccolt és gondosan fölszeletelt sárgarépák halmazát, ami szerinte minden szervemnek jót tesz. Szerintem pedig az ízelembimbóimnak nem. Két újság között tekintetem véletlenül rátéved az egyik kerti fánkra. És csodálkozva jövök rá, hogy az a fa tökéletesen hajaz egy óriási csúzlira. Úgy jó két méterig egyenes törzs, majd abból két elágazó, vékonyabb szár, egyforma vastag és hosszú, közülük csupán a kilövészt biztosító óriási gumiszalag hiányzik. A természet csodákra képes, én viszont képtelen vagyok emlékezni, hogy miért lett úrrá rajtam a dézsávív érzés. Nyilván Önök is jártak már úgy, hogy füllükben felcsendült egy dallam, látóterükben megjelent egy jelenet vagy egy személy, aminek vagy akinek láttán meg voltak győződve, hogy nem először látják, és az életükben valamilyen szerepet játszott. Nincs örjűbb, mint amikor az ember egy feltoluló emléket nem tud identifikálni, pedig érzi, tudja, hogy volt vele már dolga. Miután ahhoz lusta voltam, hogy fölmenjek a lakásba bevenni egy újabb „agyfényesítő”, inkább megpróbáltam mozgásba hozni az emlékező agysejtjeimet. Mit mondjak, nem volt könnyű. De a türelem emléket terem. Egy pillanat alatt bekattant: 10–12 éves koromban – úgy jó 60 évvel ezelőtt – állandó tartózkodási helyem, az Almássy téren, a nyilvános WC mögötti törzsasztalunkhoz képzelttem vissza magam (ehhez hasonló élményről már többször írtam ezeken a hasábozon). Ha véletlenül tévedésből még iskolában voltam, a nagyobb fiúk már akkor itt gyülekeztek, és én rohanva csatlakoztam hozzájuk, hogy le ne maradjak az izgalmas bikázásról, snóbliról vagy snúrozásról. Ezek a szavak nem valami szervi baj diagnózisai, aki kíváncsi a játéktörténeti tartalmukra, guglizzon kicsit, én most nem fárasztom Önöket a szabályok ismertetésével. Bandavezérünknek, az emlékeim szerint Lalanak nevezett nagyfiúnak – a nagyfiú nevet azzal érdemelte ki, hogy lehetett vagy 17 éves, és még mindig nyolcadikba járt – volt egy valódi csúzlija. Aki azt hiszi,

hogy a csúzlihoz nem kell más, csak egy fadarab, két megfelelően elálló ággal, és közé egy befőtt gumi, az nagyon téved. A csúzli készítésének, mint egy mesterlövész fegyvernek, szabályai voltak. Nem volt mindegy a fa anyaga, a kifésztés mérete és főleg a gumi, ami a kilövést biztosította. Egy jól megszínált csúzlival igencsak messzire el lehetett löni, ezt igazolhatnák, ha még élnének, az Almássy tér körül egykor egzisztált üvegek. Nekem, mint csórá kiskölyöknek, természetesen nem volt sajátom. Egyszer tettem Lalinak valami szívességet, és ezért két kavics erejéig ideadta csúzliját azzal, hogy löhettek, amire akarok. Ez akkora megtiszteltetés volt a számomra, mintha ma a honvédelmi miniszter arra biztatna, hogy menjek egy kört az egyik Grippennel. Megtanították gondosan a mozdulatot, hogy kell beállni, mennyire kell meghúzni a kilövő gumit, és hogy kell célozni. Én lőttem, a kavics elszállt, és innen kezdve minden burleszkfilmbeli gyorsasággal zajlott. Az általam vaktában kilőtt kavics átrepült a téren, és a Wesselényi utcában békésen baktató, öreg, szakállas, kaftános zsidó ember kalapját egy pillanat alatt levette, mégpedig úgy, hogy az akkor még arra közlekedő 5-ös busz alatt landolt. A bóherkalapot természetesen úgy kiláptotta a hatalmas jármű, hogy az maximum lábosalátétnak lehetett ezután használható. Az öreg zsidó ember azt sem tudta, mi történt, és én utolsó pillantásommal még láttam és halát adtam érte a Jóistennek, hogy nem sérült meg, Lala meg elkialtotta magát: futás, ahányan vagyunk, annyiféle!

Ezt követően harcos büszkeségemet elnyomta a lelkifurdalás. Nekem pont egy öreg zsidó ember bóherkalapját kellett eltalálni életem első és utolsó lövésével, na meg félttem, hogy valaki meglátta, és jó esetben csak édesanyámnál jelent föl, rossz esetben értem jön a rendőr. Másnap ismét összejöttünk „törzskávéházunkban”, a WC mögött, és így szólt hozzám a falkavezér Lala: nahát, Spánn, a lövésed ahhoz képest, hogy milyen kis korcs vagy, nem is volt rossz, de miért pont egy öreg zsidót vettél célba, hisz ezek a szerencsétlenek nemrég jöttek haza koncentrációs táborokból, és te, aki magad is zsidó vagy, lösz a hűtestvéreidre? Legközelebb rendőrt vagy postást lőjél, az a jó, és mindig lejjebb célozz a fejénél.

Mikor kézbevettem a következő újságot, még arra gondoltam, ha ma lenne hozzá erőm és apparátusom, megkeresném Lalát – hisz korombeli lehet –, és ha éppen nem rendes évi szabadságvesztését tölti, megkérdezném, vannak-e gyerekei, és azoknak mit mondott, mire lőjenek és milyen magásra...